

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Nuda ve škole a volném čase u žáků středních škol

Diplomová práce

Autor: Bc. Lenka Burdová

Studijní program: Učitelství výchovy ke zdraví pro 2. stupeň ZŠ a psychologie pro SŠ

Studijní obor: Výchova ke zdraví 2. stupeň ZŠ a psychologie pro SŠ

Vedoucí práce: PhDr. Iva Žlábková, Ph.D.

České Budějovice, 2017

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

University of South Bohemia in České Budějovice

Faculty of Education

Department of Education and Psychology

Boredom in school and in leisure time of secondary school pupils

Thesis

Author: Bc. Lenka Burdová

Study programme: Teaching Health Education for Elementary 2nd grade school and high school for psychology

Field of study: Health Education and psychology

Supervisor: PhDr. Iva Žlábková, Ph.D.

České Budějovice, 2017

Jméno a příjmení autora: Bc. Lenka Burdová

Název diplomové práce: Nuda ve škole a volném čase u žáků středních škol

Pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Iva Žlábková, Ph.D

Rok obhajoby bakalářské práce: 2017

Abstrakt:

Tato diplomová práce má teoreticko-empirický charakter. V teoretické části práce je popsána na základě odborné literatury problematika nudy ve škole a ve volném čase. Definován a charakterizován pojem nuda, ve vztahu k nudě je popsána problematika motivace ve vyučování a způsobu trávení volného času se zaměřením na žáky středních škol.

V empirické části práce je provedeno výzkumné šetření s cílem zjistit souvislosti mezi nudou ve volném čase a nudou ve škole u žáků středních škol. Výzkumné šetření bylo realizováno prostřednictvím dotazníkového šetření u žáků středních škol na Jindřichohradecku.

Klíčová slova: nuda, volný čas, motivace, adolescence

Name and Surname: Bc. Lenka Burdová

Title of Thesis: Boredom in school and in leisure time of secondary school pupils

Department: Department of Education and Psychology, Faculty of Education,
University of South Bohemia in České Budějovice

Supervisor: PhDr. Iva Žlábková, Ph. D

The year of presentation: 2017

Abstract:

This thesis has a theoretical-empirical character. In the theoretical part of the thesis there is described on the basis of professional literature the issues of boredom at school and in free time. The notion of boredom is defined and characterized, in relation to boredom, the issue of motivation in teaching and leisure time with a focus on pupils of secondary schools is described.

In the empirical part of the thesis research is carried out in order to find out the connections between the boredom in the free time and the boredom in the school at the pupils of secondary schools. The research was carried out by means of a questionnaire survey conducted at secondary school pupils in Jindřichův Hradec.

Keywords: boredom, leisure time, motivation, adolescent

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením PhDr. Ivy Žlábkové, PhD., pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne:

Bc. Lenka Burdová

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Ivě Žlábkové, Ph.D. za cenné rady a pomoc, které mi poskytla během vypracovávání mé diplomové práce i během studia, za ochotu pomoci a odbornou konzultaci k evaluaci získaných dat.

Také bych ráda poděkovala studentům středních škol, kteří vyplňovali dotazníky a jejich učitelům za laskavý přístup a ochotu.

V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu během studia.

Obsah

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Nuda	11
1.1 Vymezení pojmu nuda	11
1.2 Školní prostředí	12
1.3 Motivace	13
1.1.1 Maslowova hierarchie potřeb	15
1.4 Příčiny vzniku nudy ve škole	17
1.5 Reakce žáků na nudu ve škole.....	18
2. Volný čas.....	20
2.1 Co je volný čas?	20
2.2 Funkce volného času	21
2.3 Nuda ve volném čase.....	22
2.4 Adolescenti a volný čas.....	23
2.4.1 Rodina a volný čas	25
2.4.1.1 Vymezení pojmu rodina.....	26
2.4.1.2 Funkce rodiny	27
2.4.2 Média a volný čas.....	28
2.4.3 Přátelé a volný čas	29
2.5 Volnočasové aktivity.....	30
2.6 Zařízení pro volný čas	31
3. Adolescence	33
3.1 Vymezení pojmu adolescence	33
3.2 Charakteristika adolescentního věku.....	34
3.2.1 Biologická charakteristika adolescentního věku	34

3.2.2 Psychologická charakteristika adolescentního věku	36
3.2.3 Sociální charakteristika adolescentního věku	37
II EMPIRICKÁ ČÁST	39
1 Výzkumné šetření	39
1.1 Cíle výzkumu	39
1.2 Výzkumné otázky.....	39
2 Analýza a interpretace výsledků výzkumu	40
2.1 Rozdělení respondentů podle pohlaví, typu střední školy a věku	40
2.2 Význam pojmu nuda	42
2.3 Nuda ve vyučování a volném čase	43
2.4 Nejnudnější a nejméně nudný vyučovací předmět.....	47
2.5 Příčiny vzniku nudy ve škole	51
2.6 Reakce na nudu během vyučování	52
2.7 Význam volného času	53
2.8 Způsob trávení volného času při nudě.....	54
2.9 Funkce volného času	55
2.10 Čas věnovaný aktivitám	56
2.11 Média jako pomocníci.....	57
2.12 Součást skupiny.....	57
2.13 Místa sloužící k trávení volného času	59
2.14 Změny v chování adolescentů	60
2.15 Otázky k uvědomění si sám/sama sebe	61
2.16 Důležitost přátelství, přátel a rodiny v životě	62
3 DISKUZE.....	66
ZÁVĚR	68
Použitá literatura	70

Přílohy.....	74
--------------	----

ÚVOD

Téma mé diplomové práce jsem spolu s vedoucí práce PhDr. Iva Žlábková, Ph. D. vymyslely. Během mého studia jsem často narážela se spolužáky na téma nuda. Ať ve volném čase nebo i ve vyučování. V hodině didaktiky pro střední školy jsme probírali téma nuda. Téma mě natolik zaujalo, že jsem se rozhodla na toto téma sepsat diplomovou práci.

Práce se skládá z teoretické a empirické části. Hlavním tématem teoretické části je nuda, nuda ve školním prostředí, příčiny nudy a reakce žáků na nudu ve vyučování. Dále je popsán pojem volný čas a opět nuda ve volném čase, možnost trávení volného času, jak adolescenti tráví svůj volný čas, jaký na ně má vliv rodiny, médií a přátel. A jako poslední je probráno téma adolescence a specifika tohoto vývojového období.

Empirická část výzkumu je věnována rozebírání dotazníkových otázek, které jsou sestaveny na základě teoretické části. Dotazník je rozdělen na dvě části, které jsou zaměřeny na nudu ve vyučování, reakce na nudu a příčiny nudy a ve druhé části jsou zaměřeny na nudu ve volném čase, jak adolescenti tráví svůj volný čas, kolik hodin týdně věnují aktivitám.

Výzkum byl zaměřen na studenty středních škol na Jindřichohradecku. V této lokalitě žiji a studovala jsem střední školu. Na mnohých školách jsem se byla podívat a seznámit s chodem či jsem prošla praxí. Máme zde pestrou nabídku pro trávení volného času. Zajímá mě, jak studenti vnímají nudu v rámci školního prostředí a volného času.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Nuda

V této kapitole je popsána nuda. Jak kteří autoři vymezují pojem nuda, příčiny jejího vzniku a následné reakce žáků na nudu ve škole. Nudu lze definovat, ale každého z nás asi napadne otázka „Jaká je tedy její příčina a jak na ni mohou žáci reagovat?“

1.1 Vymezení pojmu nuda

Každý z nás si pod pojmem nuda představí něco jiného. Někdo si ani neuvědomuje, že nudu prožívá. Je důležité si stanovit definici, popsat nudu, abychom měli jasno v tom, co autoři za nudu považují. Pojem nuda se totiž prolíná celou prací, tudíž je důležité si pojem pojmenovat.

Toman (1980, s. 71) tvrdí, že „člověk, který tráví čas nicneděláním, se vlastně denně připravuje o kus svého života. (Čím je mladší, tím větší množství svého životního času ztrácí, protože v mladším věku čas plyne mnohem pomaleji, anebo naopak řečeno – za stejnou dobu udělá mladý člověk více než člověk starší, a kromě toho mládež má mnohem více volného času než dospělí). Netráví čas ani prací, ani zábavou a nechá jej jen zbůhdarma plynout. Není divu, že průvodcem těchto lidí je nuda.“

Hartl s Hartlovou (in Mareš a kol., 2003, s. 140) popisují nudu jako „negativní emocionální prožitek ve škole. Je výsledkem frustrace žákových potřeb. Jejím zdrojem bývá učitel (obsahová nezajímavost výkladu, monotónnost verbálního projevu), použití organizační formy a vyučovací metody (stereotypní, málo aktivizující), učivo (nepřiměřené, či ze žákova pohledu neužitečné). Žák reaguje na nudu ve škole např. sněním, fantazijní aktivitou, zabýváním se jinými, zajímavějšími věcmi nebo činnostmi, ožíváním hodiny, agresivním chováním, záškoláctvím.“

Hanzlovský (2011) nudou rozumí „silný či pronikavý nezájem o obvyklé aktivity. Je velmi obtížné se na ně soustředit. Je to přechodný stav a neznamená to, že když se nudíme, neměli bychom co dělat, ale mnohokrát se jen nedokážeme žádnou aktivitou dostatečně nadchnout.“

Hrabal a kol. (1989, s. 160) uvádí, že „nuda je považována za frustraci poznávacích potřeb a potřeby aktivity.“

Hartl s Hartlovou (2010, s. 353) ve svém psychologickém slovníku uvádí „nuda je duševní stav vyvolaný nedostatkem či jednotvárností podnětů; projevuje se omrzelostí, pocity zbytečnosti, ztraceného času, nespokojeností, pasivitou, oslabením pozornosti, pocity únavy, skleslými náladami.“

Pavelková (in Krykorková, Váňová, 2010, s. 219–220) uvádí, že nuda je psychofyzický stav. Je to emoce, jež se projevuje na úrovni emocionální i kognitivní. Rozpaky, které nastávají u definování nudy, mnoho autorů řeší tím, že ji popisují dle jejích komponentů. Rozlišují 5 komponentů nudy. 1) afektivní komponenta – nemáme potřeby ani podněty a prožíváme prázdnotu. Tato komponenta je nejbližší k lidovému chápání nudy. Jde o stav nulové chuti k něčemu. 2) kognitivní komponenta – čas se vleče, nelze zachytit myšlenky, prožíváme denní snění. 3) fyziologická komponenta – stav neklidu, ospalosti, únavy. 4) expresivní komponenta – prázdný výraz, koukání „do blba“, stáhnutí se do sebe, zívání a za 5) motivační komponenta – opuštění situace, ve které se nalézáme, nahrazení aktivity jinou, hledání podnětů.

Při definici nudy se můžeme zaměřit i na odpovědi adolescentů. Při dotazu na studenty, co je nuda, skoro vždy odpověděli, že to je taková situace, v níž se nudí. Uváděli tři důvody. Prvním důvodem bylo, když nemají, co dělat, druhým důvodem bylo, když je něco nebaví nebo se jim to nechce dělat a poslední důvod byl, když nebyla sranda. Žena, která věkově spadá do adolescentů, ale již nestuduje, definuje nudu, jako dostatek času, který není schopná smysluplně využít (Krykorková, Váňová, 2010, s. 222–223).

Autoři popisují nudu jako psychologický, duševní stav. Nuda je tedy emoce, prožíváme ji. Dále popisují, že nuda je výsledkem frustrace. Je to čas, který trávíme nic neděláním a necháme ho jen tak plynout.

1.2 Školní prostředí

V této kapitole je definován pojem škola. Dále je popsáno spojení nudy a školního prostředí. Proč k nudě dochází právě nejvíce v tomto prostředí.

Jak uvádí Hrabal v článku: „Škola je místo, kde se žák učí systematicky rozvíjet poznání pro další (hlubší) poznávání“ (Hrabal, © 2011).

Palán (2002, s. 209) uvádí, že škola je instituce, která poskytuje druh vzdělání žákům a studentům, dle věkové kategorie a odborného vzdělání. Druhy škol jsou dány

školských zákonem. Školy základní, střední a vyšší odborné jsou zapsány v síti škol (MŠMT).

Pavelková (in Krykorková, Váňová, 2010, s. 219) popisuje, že nuda je se školou spojována často. O spojení nudy a školy píše i novináři, můžeme slyšet toto téma probírat i v televizních pořadech. Škole bývá v médiích přiřazováno hodně kritiky ve vztahu s nudou, ale bez podložení hlubší analýzou. Nejčastěji bývá škole vytčeno, že neumí žáky zaujmout, a proto je jasné, že se žáci ve škole nudí. Takovýto stav je připisován učitelům, ale málo se hovoří o tom, že žákovská nuda patří mezi zdroje učitelovi frustrace.

Plamínek (2014, s. 40) ve své knize popisuje, že tradiční škola se pomalu stává nepraktickou. Důvodem je neúplná způsobilost učitelů, tak jak by měli být, vědomosti, které se snaží předat, bývají strnulé, téměř nulové, diskuze mívá formální formu. Jedinec bývá málo zapojován, tzn. je málo samostatné práce a odvozování.

Z článku, kde Ingrid Čejková (2014) popisuje výsledky ze své diplomové práce, kterou zaměřila na nudu ve škole, vyšlo v závěru, že žáci jsou pasivní při výuce, a to přispívá největší mírou ke vzniku nudy. Největším zdrojem nudy žáci vidí učitele. Hovoří o nevyhovujícím přístupu učitelů, o nešťastně zvolených metodách výuky. Nejčastější reakcí je stažení do sebe, které se projeví denním sněním.

Škola je v médiích spojována s pojmem nuda. Škole se vytýká, že neumí žáky zaujmout. Samotní žáci vidí největší problém v učitelích. Mají nevyhovující přístup, mumlají, špatně zvolené metody předávání látky. Škola, jak ji známe, se stává nepraktickou.

1.3 Motivace

V této kapitole je popsáno, jak autoři definují pojem motivace, jaké jsou motivy stimulace, co je frustrace a proč k ní dochází a jaký má vliv na motivaci žáků.

Průcha a kolektiv (2003, s. 127) v pedagogickém slovníku popisují motivaci jako „souhrn vnitřních a vnějších faktorů, které za prvé vzbuzují, aktivují, dodávají energii lidskému jednání a prožívání a za druhé zaměřují toto jednání a prožívání určitým směrem, za třetí řídí jeho průběh, způsob dosahování výsledků, za čtvrté ovlivňují též způsob reagování jedince na jeho jednání a prožívání, jeho vztahy k ostatním lidem a ke světu.“

Podobně motivaci definují ve svém psychologickém slovníku i Hartl s Hartlovou (2010, s. 320). „Motivace je vnitřní řídicí síla, která je odpovědná za zahájení, usměrňování, udržování a energetizaci zacíleného chování; motivační síla vzniká působením vnější a vnitřní stimulace a její kognitivní interpretace; stimulace mohou být: a) fyziologické: např. hlad, žízeň, sex, sebezáchova, nebo b) psychologické: např. touha uspět, potřeba někam patřit.“

Nakonečný (2014, s. 15) popisuje motivaci jako proces, který vychází z nějaké potřeby. Také užívá pojmu vnitřní pohnutka a vnější pobídka. Vnitřní důvod tvoří motiv. Motiv je zážitek nebo způsob jednání, které přináší nějaké uspokojení. Vnější pobídka může být cokoli, co motivuje (např. peníze za práci navíc, pokud má jedinec důvod si je vydělat).

Pauknerová (2006, s. 92, 93) charakterizuje motivaci také pouze souborem vnitřních hnacích sil. Tyto síly pomáhají zaměřit se jedinci na aktivitu. Pomáhají mu ji aktivizovat a udržovat. Velký význam na podávaný výkon má motivace v rámci organizace. Je úzce spjata s výkonností a pracovním výkonem.

Plamínek (2015, s. 16) užívá vnitřních podnětů (motivů) a vnějších podnětů (stimulů). Motivy i stimuly mohou působit společně a navzájem se posilovat. „Vyvoláváme-li ochotu něco udělat pomocí (vnějších) stimulů, označujeme tento děj za stimulaci. Pokud k tomuto vyvolávání ochoty používáme v člověku již pre-existující (vnitřní) motivy, mluvíme o motivaci.“

Učitel se každý den setkává s žáky, kterým způsobuje motivace nějaký problém. Zaujímají negativní postoj ke školní práci, klesá jim ochota se učit a spolupracovat, učivo označují jako nepotřebné. Druhy vlivů, které snižují motivaci ve škole, jsou různé. Mezi nejčastější však podle Hrabala (2011) jsou tyto: „nedostatečně rozvinuté potřeby (motivační dispozice) u žáků (především nízká úroveň výkonových a poznávacích potřeb), frustrace žákovských potřeb (nuda, strach), motivační konflikty a nadměrná motivace.

Hrabal, Man, Pavelková (1989, s. 159, 160) uvádí, že v případě nerozvinutí potřeb žáka se učitel nemá o co opřít. Učitelova snaha o aktualizaci potřeb má malý efekt. Slabé výkonové a poznávací potřeby bývají zdrojem obtíží.

Pokud je zdrojem obtíží frustrace jejich potřeb. Je důležité si vysvětlit pojem frustrace. Chápeme ji jako psychický stav, jenž vzniká z neuspokojení některé potřeby člověka. Hrabal (2011) popisuje, že ve škole může dojít k frustraci všech potřeb žáka.

Základní biologické potřeby (jídlo, pití, spánek), potřeby psychického či fyzického bezpečí (ironie, odmítavý postoj, napadání žáka), potřeby výkonové (jsou kladeny neadekvátní nároky), potřeby pozitivních vztahů a potřeby vlivu (názory žáka jsou přehlíženy). Dlouhodobá frustrace potřeb žáka vede k tomu, že se žák necítí ve škole dobře. Pracuje neefektivně a následně prožívá nudu a strach.

Autoři se převážně shodují na definici, že motivace je soubor vnitřních a vnějších podnětů, které jsou hnacím motorem. Asi největším problémem, proč jsou žáci málo motivovaní je frustrace jejich potřeb. Ve škole si nemůžou dělat, co chtějí a kdy chtějí, což vede k znechucení a nenaplnění a odráží se to na zájmu o učivo a výsledcích adolescentů. Ovšem jejich nezájem je frustrující i pro učitele.

1.1.1 Maslowova hierarchie potřeb

Abraham Maslow byl psycholog, který zformuloval teorii lidské motivace. Je autorem hierarchie lidských potřeb. Hierarchicky uspořádané znamená, že základní potřeby, mezi které patří hlad, žízeň musí být uspokojeny vždy dříve než jiné potřeby. Fyziologické potřeby se v podstatě starají o to, aby udrželi rovnováhu v těle. Je možné dočasně uspokojit fyziologickou potřebu jinou aktivitou, která s nimi ovšem nemá nic společného. Skutečná tělesná potřeba si ale vyžádá uspokojení nebo tělo nepřežije. Psychologické potřeby je někdy možno zaměnit za fyzické. Stává se, že člověk, který pociťuje málo lásky, tudíž že je nemilován, předkládá tento citový nedostatek jako fyziologickou potřebu a přejídá se. Hlavní myšlenkou Maslowova bylo, že pokud člověk neuspokojí potřebu jídla, zatlačí tak všechny ostatní potřeby. Maslow to vyjadřuje slovy: „Je-li člověk hladový, potom jeho všechny schopnosti jsou ve službách uspokojení hladu“ (Hall, 1997, s. 164).

Poté co se uspokojila fyziologická potřeba, stává se významnou potřeba vyšší. Potřeba bezpečí. Je možno ji vidět i v tak jednoduchých věcech jako je touha po stálém zaměstnání se stálým příjmem, pojistky různého druhu nebo bankovní konto (Hall, 1997, s. 165).

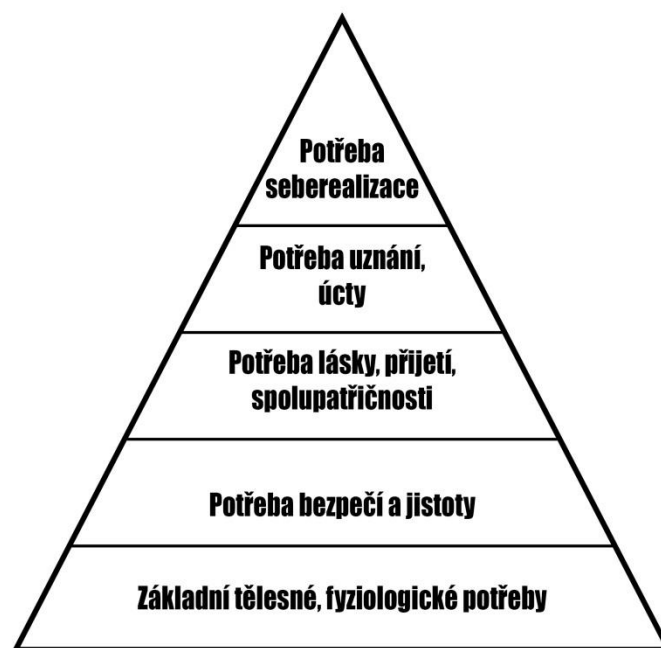
Potřeba lásky, přijetí a spolupatičnosti přichází hned po uspokojení předchozích dvou potřeb. Člověk se bude snažit o láskyplné vztahy s lidmi. Lidé potřebují cítit, že jsou součástí nějaké skupiny, například součástí rodiny, přátel, sousedů,

spolupracovníků. Maslow poznamenal, že důsledek nenaplnění potřeby lásky a spolupatrčnosti můžeme spatřit ve formách psychopatologie (Hall, 1997, s. 165, 166).

Potřeba uznání a úcty je dělena na dva druhy. První druh je charakteristický potřebou síly, zvládnutí věcí, sebedůvěry. Druhý typ charakterizuje potřeba prestiže, respektu, který nám projevují druzí lidé. Znemožnění těchto potřeb ovlivňuje pocit méněcennosti, bezmocnosti a slabosti (Hall, 1997, s. 166).

Střešní potřebou, která v sobě nese 17 meta potřeb je seberealizace. Patří sem potřeba pravdy, spravedlnosti, spravedlivosti, krásy, uspořádání, jednoduchosti. Některé z těchto potřeb jsou tak důležité, že se téměř řadí mezi základní potřeby. Například potřeba pravdy a spravedlnosti, svoboda vyjadřování a možnosti si dělat, co člověk chce. Ovšem nic nesmí ohrožovat druhé lidi a naše kognitivní kapacity (Hall, 1997, s. 166).

Volný čas se řadí do patra s názvem seberealizace. Znamená to, že pokud dítě nebude mít zajištěna všechna patra nižší – fyziologické potřeby, bezpečí, lásku, sounáležitost a uznání a sebeúcta – nemůže se plně věnovat volnočasovým aktivitám (Plamínek, 2015, s. 88).

Obr.1

1.4 Příčiny vzniku nudy ve škole

Tuto podkapitolu věnuji příčinám nudy. Je nutné, abych je zmínila, abych věděla, jakým směrem se zaměřit, když budu sestavovat dotazník s otázkami týkajícími se nudy. Zjistit, zda to žáci vnímají stejně jako uvedení autoři.

Robinson (1975, s. 142–152) definuje dvě příčiny nudy. Kde za 1) žák prožívá monotónnost (jednotvárnost) vyučovacích hodin. Monotónnost je spojena s učitelem, s jeho projevem. Nemusí se projevovat pouze hlasem učitele, ale obsahem. Obsah, který učitel přednáší žákům, může mít jednotvárný obsah. Učitel může využívat metody nebo organizační formy, kterým chybí nápaditost. Žákům ovšem nevádí jen způsob výkladu ale vůbec komunikace učitele s žákem (Pavelková, 2010). Funkcí dialogu je kognitivně rozvíjející. Dialog mezi učitelem a žákem má stabilní strukturu. Učitel vysloví otázku a žák odpoví, učitel odpověď buď potvrdí anebo vyvrátí. Struktura dialogu dává učiteli určitý vyučovací rytmus. Obě strany vědí, co od dialogu očekávat a umí předvídat další kroky. Činnosti učitele i žáka jsou předvídatelné. Učitel patří první a poslední prvek dialogu (Gavora, 2005, s. 73–75).

Tuto příčinu potvrdil i výzkum Pavelkové (2010, s. 228), ze kterého vyplývá, že žáci považují za zdroj nudy učitele. Problém nastává, když učitel neudrží nebo si vůbec nezíská pozornost žáků. Mají nudný a nezajímavý výklady v hodinách, hodiny jsou pro žáky nudné. Žákům vadí způsob, jakým učitelé utváří hodiny a obsah vyučovacích hodin, některým učitelům žáci nerozumí, protože podle nich drmolí. Mezi dalšími uvedenými chybami mohou být jak osobnostní, tak i profesionální, to znamená, že učitel může být nezkušený, neumí si udělat pořádek, nemá smysl pro humor nebo je nezábavný. Z výzkumu vyplývá, že každému vadilo nebo vyhovovalo něco jiného. Během výpovědí, které byly získány z více tříd, ovšem dotazy na stejné učitele, bylo možné zaznamenat tyto výroky:

- V hodinách moc píšeme vs. v hodinách málo píšeme
- Učitel moc vysvětluje vs. učitel málo vysvětluje
- Učitel moc zkouší vs. učitel málo zkouší
- Učitel dělá všechno pomalu vs. výklad bývá moc rychlý

Za druhé subjektivní vnímání žákem, neužitečnost vyučovacého předmětu nebo látky. Neboli nezájem žáka o vyučovací předmět. Předmět je pro něj nezáživný, popřípadě nezáživnost spojená s nezájmem o probíranou látku. Z výpovědí žáků „učitel

má zajistit, aby je to zajímalo“ vyplývá, že žáci svou zodpovědnost za nezáměr přenesou na učitele. Podstatným problémem je zúžené vnímání školní socializace (Robinson, 1975, s. 142–152).

Plamínek (2014, s. 310–311) uvádí, že mezi nejčastější chyby učitele řadí přebrepty a neobratnosti. To, co učitel vyřkne v hodině, bohužel nelze vzít zpět. Skutečný problém nastává tehdy, když učitel projeví informace z oboru, ve kterém nemá specializaci. Může se do vykládané látky zaplést a žáci pocítí jeho neznalost. Nejlepším řešením je omluvit se a přislíbit zjištění informací do další hodiny.

Dalším zdrojem nudy může být samo učivo. Po zavedení rámcového vzdělávacího programu získalo učivo novou funkci. Stalo se prostředkem pro dosažení klíčových kompetencí (Štech, 2009). Co se týče způsobu, kterým předávají učitelé učivo žákům, mají na výběr velké množství vyučovacích metod a organizačních forem výuky. Organizační formy mohou být hromadné vyučování, kde je výuka zaměřena na všechny žáky. Pro tuto formu je typické vysvětlování učiva učitelem. Další formou je skupinové vyučování. Skupina se skládá ze 4–6 žáků. Učitelé tuto formu používají především proto, aby si žáci zvykli působit v určitém kolektivu (Gavora, 2005, s. 117–118).

Hrabal, Man & Pavelková (1989, s. 160) popisují jako příčinu absenci motivace. „Prožitek nudy nezávisí pouze na množství podnětů, jež na nás působí, ale také na tom, mají-li tyto podněty motivační hodnotu, a zda jsou ve shodě s našimi potřebami.

Frustrace potřeb studentů je další příčinou vzniku nudy. Zřídka kdy se může stát, že jedinec nemůže dělat to, co chce a musí dělat to, co se mu právě dělat nechce (Svendsen, 2011, s. 20).

Příčiny nudy jsou dvě. Kdy ji žák prožívá během nezajímavých hodin. Kdy hlavní příčinou je učitel. Jeho monotónní projev. A druhou příčinou je sám žák, kdy vnímá přednášené učivo jako nepodstatné, nedůležité.

1.5 Reakce žáků na nudu ve škole

V této kapitole popíšeme reakci žáků na nudu. Každý se s nudou můžeme srovnávat jinak. Proto bych ráda uvedla několik možností, které autoři uvádí jako stěžejní pro žáky.

Ve svém článku Hrabal (2011) popisuje tři reakce na nudu. Učitelé jako jedinou možnou reakci na nudu u žáků chápou rozptýlenou aktivitu. Projevuje se čmáráním

(z nudy po všem kreslí – po sešitu, po lavicích, na ruce), hraní si s tužkou (nenápadně cvakají s propisovačkou a tím ruší hodinu), hrají si s mobilem nebo věnují hrám (piškvorky, lodě). Hodinu ruší povídáním si se spolužákem nebo s okolím a nejčastěji si pak děvčata posílají přáníčka.

Druhou možnou reakcí je stažení se do sebe. Takzvané denní snění. Žák reaguje na nudné vyučování tím, že si vytváří vlastní vnitřní stimulaci, představuje si nějakou aktivitu. Ovšem nejčastěji, a tedy třetí možnou reakcí je agresivní chování. Žáci vybírají přímé projevy nepřátelství nebo vymýšlejí skryté strategie směrem k učiteli, protože je vnímán jako zdroj frustrace. Ve škole mohou mít tyto tři reakce za důsledek snížení úsilí. Žáci se nesoustředí plně na učivo, a to vede k jejich nízkým výkonům, popřípadě k neúspěchům v předmětu. Důvod bývá prostý, žáci se soustředí na to, jak zahnat nudu, ne na výklad (Viktorová, 2004, s. 147–170).

Na nudu během výkladu můžou žáci reagovat různým způsobem. Někteří se zamýšlí a unikají do svých představ, jiný vyrušují bavením se se svými vrstevníky, jiní posílají psaníčka, hrají si na mobilních telefonech, hrají hry se spolužáky. Nejagresivnější formou je verbální útok na učitele. Kdy ho ignorují a mají poznámky k jeho osobě.

2. Volný čas

V této kapitole se budu věnovat tématu volný čas. Definujeme si pojem. Každý z nás má volný čas, každý z nás ho jinak zaplňuje. Pro každého z nás má jinou funkci. Ovšem jestli si jeho funkci vůbec uvědomujeme? A to nezjistíme, pokud nevíme, které funkce může plnit.

2.1 Co je volný čas?

Pod pojmem volný čas, si představíme čas, kdy nejsme ani v práci, ani ve škole, nemáme žádné povinnosti a věnujeme se pouze tomu, čemu se věnovat chceme. Popíši podrobněji, co za volný čas, který autor považuje.

V literatuře se uvádí mnoho definic volného času, v základních bodech se shodují. Hájek a kol. (2004, s. 13–15) vymezuje volný čas takto: „Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností.“

Hájek a kol. (2011, s. 10) ve své novější publikaci doplnili definici volného času: „Volný čas je částí lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyziologické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péče o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou pro splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti seburčující a sebevytvářející.“

Hájek a kol. (2003, s. 19–20) ve své knize uvádí, že dobrovolná volba činnosti je neodmyslitelnou součástí volného času. Volný čas je opakem sféry povinností. Volnočasové aktivity by se měly vyznačovat tím, aby aktivita člověka přitahovala, přinášela mu příjemné zážitky, umožňovala jedinci odpočinek a relaxaci, kompenzovala pracovní povinnosti. Pokud dítě využívá kvalitně volný čas, nabírá v něm síly k plnění svých úkolů. Kvalitně trávený volný čas ovlivňuje tělesné a duševní zdraví jedince a přispívá k tvoření pozitivních mezilidských vztahů. Je velice důležité, aby se již děti naučily hospodařit co nejlépe se svým volným časem, protože člověk, který je odpočatý, podává i vyšší pracovní výkony.

Charta výchovy volného času uvádí tuto definici: „Volný čas (resp. rekreace a další činnosti ve volném čase prováděné) představuje specifickou oblast lidského života, přinášející člověku zvláštní prospěch: radost ze svobody, prostor pro tvořivost, uspokojení, radost, potěšení a štěstí. Poskytuje příležitost pro širokou škálu možností sebevyjádření a činností, které v sobě zahrnují prvky tělesné, duševní, sociální, umělecké i duchovní. Volný čas podporuje celkové zdraví a pohodu. Volný čas je základním lidským právem, nikomu nesmí být upírán“ (Pávková a kol. 1999, s. 32).

Volným časem autoři rozumí nejvíce čas, kdy nevykonáváme žádnou činnost, kterou bychom vykonávat nechtěli. Je opakem sféry povinností. Měl by nám přinášet příjemné pocity a zážitky.

2.2 Funkce volného času

Zmíním funkce volného času, protože je důležité, abychom věděli, k čemu volný čas slouží. Ač je to volný čas, přesto ale naplňuje funkce, které jsou pro jedince a jeho vývoj důležité.

Volný čas plní několik funkcí. Výchovné, vzdělávací a socializační možnosti volného času jsou zahrnuty pod humanizační funkcí. Krom toho slouží volný čas i k předávání kulturního dědictví prostřednictvím lidových zvyků a slavností. Ve volném čase dochází i k socializaci, setkávání se s jinými jedinci, zařazování do různých skupin (Slepičková, 2005, s. 20).

Další funkcí volného času je zábavní. Je to umožnění prostoru pro činnost, při které je člověk oproštěn od povinnosti a problémů. Jedinci je umožněno věnovat se osobním zájmům a zálibám. Tato funkce je vázána k sociálně psychologickým a psychologickým aspektům volného času. Do této funkce spadá i naplnění osobních přání a potřeb (Slepičková, 2005, s. 20–21).

Hofbauer (2004, s. 176) uvádí, že francouzský sociolog volného času, Roger Sue, na něj se ve své publikaci odkazuje Hofbauer, uvádí, že funkce volného času jsou psychologická (uvolnění, zábavu, rozvoj); sociální (socializaci, symbolickou příslušnost k některé sociální skupině); terapeutická; ekonomická (pozitivní vliv na uplatnění člověka v profesní činnosti, výdaje účastníků vynakládané na aktivity volného času).

Mezi funkcemi volné času se objevují ty nejdůležitější. Působí na nás výchovně, vzdělávající. Má zábavní funkci, předpokládá se, že každý jedinec se během aktivit spojených s volným časem baví, provádí tyto aktivity rád a s nadšením. Psychologickou funkci zaujímá, protože se během aktivit cítíme uvolněně, rozvíjí nás a v poslední řadě má sociální funkci. Spadáme do určité skupiny, se kterou danou aktivitu provádíme, scházíme se, komunikujeme.

2.3 Nuda ve volném čase

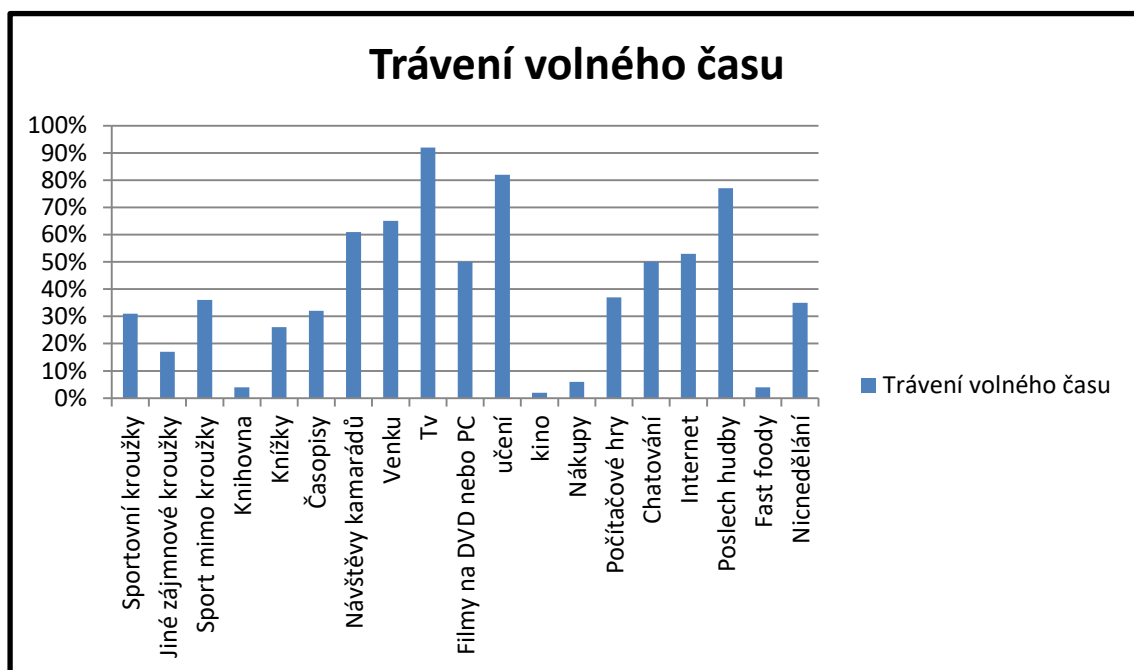
V předchozí kapitole je popsána nuda ve škole, k tématu této diplomové práce se váže i nuda ve volném čase. V této kapitole je popsán výzkum studentky pedagogické fakulty na Univerzitě Karlově v Praze a výzkum hodnotové orientace dětí pod záštitou Národního institutu dětí a mládeže ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání.

Ditrichová (2010) sepsala bakalářskou práci na téma „Nuda ve volném čase“. Do svého dotazníku sestavila otázku, jak studenti reagují na nudu. Nejčastější zaškrtnutou odpovědí bylo „jít s někým ven“ (uvádí 73 % mužů a 87 % žen), druhá aktivita je poslech hudby (73 %), další aktivitou je v dnešní době běžná aktivita počítač (57 %). Kouření řadí mezi další velmi využívané aktivity u obou pohlaví (40 %) a kupodivu 40 % respondentů dělá domácí práce z nudy.

Bocan a kol. (2011, s. 72–73) ve svém výzkumu hodnotové orientace dětí zaměřují na věk třináct až patnáct let. Naprostá většina tazajících (72 %) sleduje denně televizi. Necelé 1 % respondentů uvedlo, že televizi sledují méně než jedenkrát měsíčně a 0,4 % se na televizi nedívá vůbec. Počítačové hry hraje denně 17 % dotazovaných a několikrát týdně hraje 37 %. 27 % dotazovaných se připojuje každý den k internetu a 53 % několikrát do týdne. V tomto věku stoupá zájem o chatování. Denně chatuje 25 % dětí a 50 % dětí chatuje několikrát týdně. Každý den se přípravě do školy věnuje 60 % dětí. Na odpověď návštěvnosti sportovního kroužku odpovědělo 7 % dětí, že chodí do kroužku denně, 36 % dětí uvedlo, že sportovní kroužek navštěvují několikrát týdně. 36 % dětí nechodí vůbec do žádného kroužku. Fastfood navštěvují 2 % dětí a 77 % dětí tam nechodí vůbec. Necelých 27 % dětí uvedlo, že se často schází venku s kamarády denně a téměř 61 % dětí se schází s kamarády několikrát týdně.

Ale 2,4 % dětí se s kamarády neschází vůbec. Každý den se připojuje k internetu 27 % dotazovaných a 53 % několikrát do týdne. Činnost, které věnují děti nejméně času je návštěva knihovny, kin a nakupování.

Graf č. 1 Trávení volného času ve všední den (Hodnotová orientace dětí, Bocan a kol., 2011)

2.4 Adolescenti a volný čas

Téma mé diplomové práce se týká adolescentů. Je tedy potřeba probrat, jak adolescenti tráví čas.

Významným problémem dnešní doby je způsob, jak volný čas tráví mladí lidé. Volný čas můžeme trávit buď pasivně anebo aktivně. Dospívající mají sklon trávit volný čas pasivně. Mnoho z nich tráví svůj volný čas hraním na počítači, konzumací nezdravého jídla, pasivním sportováním.

Macek (2003, s. 100–101) ve své knize popisuje výzkum Euronet Pilot Study, výzkum měl za úkol zaznamenat aktivity adolescentů v průběhu posledních 24 hodin. Na základě hromadného zpracování dotazníků bylo možné zjistit, kolik času adolescenti jednotlivým činnostem a typický průběh jejich školního dne.

Doba spánku v průměru činí osm a půl hodiny, kde před šestou hodinou vstává pouhá pětina dospívajících. V průběhu celého dne věnují adolescenti něco málo přes půl hodiny denní hygieně a oblékání, ovšem dívky déle než chlapci. Při dotazu

na dobu, kterou věnují jídlu, bylo obtížné určit typickou dobu (krom snídaně). Oběd nemá jasný čas, jelikož probíhá v různou časovou dobu. U většiny až po skončení vyučování, podobně je na tom i čas večeře. Čas věnovaný cestě do školy se liší, ale v průměru zabere půl hodiny z celkového denního režimu. Časový údaj věnovaný četbě zaznamenal výraznou změnu. V roce 1992 adolescenti věnovali četbě přes půl hodiny, v roce 2001 to byla v průměru už jen čtvrt hodiny. Obdobné to bylo i u času věnovanému sportu, na počátku devadesátých let věnovali adolescenti sportu v průměru 50 minut a o devět let později necelých 30 minut. Nárůst zaznamenalo bezcílné procházení se s kamarády a kamarádkami. V roce 1992 toto procházení adolescentů trvalo 45 minut a v roce 2001 bylo této aktivitě věnováno o dvacet minut více. Chlapci v tomto věku trávili s přítelkyní 13 minut denně, dívky dvakrát více času. Údaj o aktivitách strávených u počítače není v roce 1992 konkrétní údaj, ale v roce 2001 se jednalo zhruba o půl hodiny denně. Nevýznamně vzrostl po devíti letech čas, který věnují sledování televize, videa, popřípadě poslech rádia. Asi půl hodiny z celkové denní doby věnují adolescenti pomoci v domácnosti, necelých patnáct minut nákupům. A spát chodí krátce po desáté hodině večerní. Macek ovšem uvádí, že všechny časové údaje je nutné chápat pouze orientačně.

Vágnerová (2000, s. 270–271) ve své knize uvádí tři aktivity, kterým se adolescenti po nejvíce věnují. Za prvé uvádí poslech rockové hudby nebo respektive některá z jejích variant. Což ale nevylučuje, že adolescenti poslouchají a provozují i jinou hudbu. Právě rocková hudba je prostředkem ke kontaktu se svými vrstevníky. Poslechem takové hudby stráví přibližně stejně času, jako tráví ve škole.

Další specifickou aktivitou jsou tvorby grafitů. Jelikož je tato činnost zakázaná a dospělými vnímána jako projev vandalismu, pro adolescenty je tento fakt motivující, mohou porušit nějakou normu. Grafit je důkazem, že se chce adolescent projevit, projevit svůj názor, svoji originalitu a jedinečnost. Projevit nesouhlas s normami společnosti, právě proto že je společnost nevnímá, zatím je nepotřebuje, nic nepřinesli a jsou zatím spíš na „obtíž“. Adolescent se potřebuje vyjádřit a zaujmout pozornost. Nevadí mu, že se grafity nelíbí, protože i vyjádření nesouhlasu je pro ně uspokojující. Grafit je sdělení o sobě samém, o vidění světa a o existenci. A jako třetí aktivitu uvádí Vágnerová (2000, s. 270–271) prkynkáře („skejtáky“). Jejich životním stylem je volnost a svoboda. Nepodléhají ničemu, co sami nechtějí, odmítají společnost a její normy.

Hájek s Hofbauerem (2008, s. 98) uvádí, že pokud byli adolescenti správně vedeni v předchozích věkových obdobích ve výchově mimo vyučování a orientovali se v oblasti zájmové činnosti, pokračují v ní. Kdežto jedinci, kteří vedeni nebyli, mohou být v této oblasti bezradní nebo zcela bez zájmů. Mohlo by to negativně ovlivnit jejich vývoj. Zájmy adolescentů jsou mnohem hlubší, trvalejší než dříve. V tomto věku se již může vytvářet koníček, kterému se budou věnovat celoživotně. Projevuje se rozdíl ve výběru koníčku u dívek a u chlapců.

Mezi nejčastější zájmové činnosti patří sport, turistika, technika, přírodověda, rukodělné činnosti, umění. V umělecké oblasti se zájem projevuje o hudbu a tanec v moderní podobě. Moderní tanec přináší pocit radosti z pohybu a utvářejí se společenské vztahy mezi chlapci a dívkami.

Stále se projevují rozdílné zájmy o volnočasové aktivity v ohledu na pohlaví. Individuální rozdíly mezi jednotlivci vstupují do popředí. Především prostředí, ve kterém žijí, určuje úroveň kulturních zájmů (Hájek, Hofbauer, s. 107–108).

Adolescenti podle autorů tráví svůj čas pasivně. Hrají na počítači, nezdravě jedí, pasivně sportují, poslouchají hudbu, tvoří grafity, a jezdí na skateboardu. Ovšem jiní autoři uvádí aktivní sportování, turistiku, tanec. Jsou i výjimky, které čtou knihy.

2.4.1 Rodina a volný čas

Rodina je troufám si říct pro každého nejdůležitější sférou v osobním životě. Rodina je první sociální skupina, se kterou se jedinec ve svém životě setká. Je základem pro to, jak se chovat ve společenském životě. V této kapitole je popsáno, jaký vliv má rodina na trávení volného času, vymezení pojmu rodina a funkce, které zaujímá v našich životech.

Rodina nedokáže vyplnit všechny volný čas dětí. Rodina pro veškerý volný čas dětí nemá tolik času. Hlavně nemá potřebné zázemí a vybavení. Odbornost vzdělání, kterého je potřeba v tomto ohledu, drtivá většina rodičů nemá. Je tedy vhodné, aby rodiče zajistili dětem potřebnou instituci, která toto nabízí. Pro adolescenty je velice potřebné se scházet se svými vrstevníky. Je důležité, aby se nerušili některé instituce pro volný čas. Zkušenosti ukazují, že prevence je velice výhodná a zajišťuje ji právě kvalitní výchova ve volném čase (Pávková a kol., s. 14).

Rodina formuje člověka v oblasti volného času mimo jiné. Při formování vztahu k volnému času mají velký význam tyto skutečnosti:

- jak je rodina velká, způsob, jak v ní členové žijí a věk členů rodiny
- zájmy, které rodiče mají, tolerance zájmů mezi rodiči, význam zájmů pro členy rodiny a finanční prostředky (Pávková a kol., 2008, s. 30).

Střelec uvádí několik závěrů, které jsou charakteristické pro působení rodiny jako výchovného činitele ve volném čase. Uvádí, že rodiče jsou nejdůležitější prvořadou složkou při výchově, ostatní vychovatelé rodiče jen doplňují. Za podpory kulturních, morálních a pedagogických činitelů je ale čas věnovaný výchově dětí rodiči největší hodnotou. Rodiče jsou zodpovědní za výchovu i mimo rodinné prostředí. Rodina je totiž zodpovědná za to, jak jejich děti tráví volný čas (Střelec, 1994, s. 108).

2.4.1.1 Vymezení pojmu rodina

Definici, která je nám nejbližší známa, uvádí Hartl a Hartlová ve svém psychologickém slovníku (2010, s. 504). Kde definují rodinu jako společenskou skupinu. Jedinci ve skupině jsou spojeni manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a pomocí si navzájem. Pedagogický slovník Mareše a kol. (2003, s. 202) popisuje rodinu jako „nejstarší společnou instituci. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce.“

Vágnerová (2010, s. 277) ve své publikaci popisuje rodinu jako „nejsoukromější lidskou skupinu“. Knotková (2004, s. 26) popisuje rodinu jako „základní, primární, neformální sociální skupinu, která má různou velikost, je různě vnitřně strukturovaná a má rozličné vazby na společnost.

Dunovský (1999, s. 91) charakterizuje rodinu jako nejdůležitější skupinu. Rodina je nejdůležitější ve společenské mikrostruktuře. Ovlivňuje jedince po celý jeho život, ve všech životních fázích.

I Průcha a kol. (2003, s. 202) a Nakonečný (2009, s. 425) hovoří o rodině jako o instituci. Dle Průchy a kol. je rodina nejstarší společenskou institucí a podle Nakonečného je rodina též „společenskou institucí tvořící stavební kámen lidské společnosti.“

2.4.1.2 Funkce rodiny

Dunovský (1999, s. 92–93) rozděluje čtyři funkce rodiny. Patří mezi ně funkce biologicko-reprodukční. Tato funkce se někdy označuje jako sexuální. Zabezpečuje udržení života. Početí a porození nového života. Ale zároveň naznačuje oddělení sexuálních aktivit pro radost a pro reprodukci. Tato funkce se uplatňuje i mimo rodinu, ale v rodině nabývá plného významu. Nejde jen o to přivést na svět nový život, ale zabezpečit pro něj a jeho vývoj potřebné podmínky.

Druhá funkce je ekonomicko-zabezpečovací. Vztahuje se na všechny členy rodiny. V minulosti byla velmi důležitá výrobní složka rodiny. V současnosti je rodina spotřební jednotkou, která je závislá na výrobní činnosti společnosti. I dnes má rodina prvky výroby, pokládáme za ně vnitřní činnost rodiny, které vytváří hmotné zabezpečení (úklid, příprava stravy, nejrůznější domácí činnosti).

Třetí funkci Dunovský (1999, s. 93) popisuje je emocionální. Tato funkce je velice významná. Životní jistoty totiž záleží více na vnitřních vztazích než vnějších. Váže se na plně rozvinutého člověka, zralého, zodpovědného. Pro takového člověka je citový vztah trvalou jistotou ne chvilkovou záležitostí. Citová jistota se stává nejdůležitějším faktorem rodiny. Stává se i jednou z nejdůležitějších podmínek nebo příčin společenské existence. Je stejně důležitá pro dospělé i pro děti, avšak v různé podobě.

Poslední z popisovaných funkcí je socializačně-výchovná. Pro nejvýznamnější rodinnou funkci jsou důležité pozitivní vztahy a atmosféra v rodině. Tato funkce také zabezpečuje společenskou kontinuitu a spočívá v zájmu a péči o dítě. V přijetí dítěte takové, jaké je, ve výchově a porozumění mu. Včas porozumět jeho potřebám a požadavkům a s plným zaujetím je uspokojovat. Ochraňovat ho před nepříznivými situacemi a učit ho, aby se umělo ochránit samo. Těžištěm této funkce je prosazování a ochrana dětských práv (Dunovský, 1999, s. 93).

Rodinu popisují autoři jako instituci. Ve které jsou jedinci propojeni. Ať už pokrevně nebo svazkem. Rodina je také nejsoukromější sociální skupinou o různé velikosti. Mezi funkce, které rodina má, patří udržení života, zabezpečení jejích členů, poskytnutí jim opory a podpory, lásky, stability a jistoty a také své členy vychovávat.

2.4.2 Média a volný čas

Je třeba si uvést, co vše spadá pod pojem média. Že to nejsou pouze televizní přenosy. Je důležité popsat, jakou roli hrají média v životě adolescentů.

Hartl s Hartlovou (2010, s. 450) popisují média jako hromadné sdělovací prostředky. Tyto prostředky mohou během chvíle ovlivnit velký počet lidí. Mají vliv na chování a myšlení jedince. Řadí se mezi ně tisk, rozhlas, televize, internet, filmy. Giddens (1999, s. 360) mezi masová média ještě zahrnuje videohry, reklamu, videa a kompaktní přehrávače.

Sak (2000, s. 165) uvádí ve své publikaci data z výzkumu, kde výsledky byly získány z výzkumného grantu „Struktura a vývoj volnočasových aktivit dětí a mládeže“. Výzkum se týkal mládeže 11–26 let z roku 1992. Na prvních místech v trávení volného času jsou činnosti, které jsou spojeny se získáváním informací z technických prostředků. K trvalému poklesu u mládeže dochází u četby knih a sledování filmů. Sledování televize je nejfrekventovanější činností mládeže, na druhém místě je poslech rozhlasu a na třetím místě je činnost s počítačem. V počtu věnovaných hodin týdně je to sledování televize 16,37 h., poslech rozhlasu 15,47 h. a činnost s počítačem 9,68 h.

Bachárová (2008, s. 22) uvádí, že život současné mládeže ovlivňuje spousta technický „pomocníků“. Většina adolescentů si neumí svůj život představit bez těchto pomůcek. Například mp3 pro přenos hudby, komunikace s přáteli přes ICQ, mobilní telefony.

Na jedné straně stojí média jako pomocník pro obohacení života, na druhé straně však přináší negativní vliv na jedince, na jeho pozornost, hodnotovou orientaci i řeč. Dochází k následujícím jevům. Narušení pozornosti, to znamená, že v dramatických zvratech je jedinec překvapován, později mu to může znemožňovat zaměření pozornosti na událost, která zvrát neobsahuje. Narušení hodnoty autentických osobních zážitků. Jedinec ztrácí zájem o to, co děti v reálném světě prožívají. Redukce řeči na odposlouchané, primitivní dialogy. Jedinci potlačují rozvinutou řeč, umění vyprávět a naslouchat druhým. Nárůst masové nápodoby a identifikace vzorů dle módy, taková média obsahují agresivitu, drzost. Komerčně nabízená představa, zde média prezentují dětství jako něco zlobivého, šaškovského (Helus, 2004, s. 64).

Média by měla vézt k tomu, aby je jedinec využíval k sebevzdělání. Měla by i pomoci k objektivnímu posouzení informací, které jsou předkládány a k odolnosti před negativními vlivy médií (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 119).

Mezi média se řadí všechny sdělovací prostředky, ze kterých získáváme informace. Ať už jsou to knihy, rozhlas, reklamy, videa či nahrávky uložené na přehrávači. U adolescentů zaujímá získávání informací skrze média první místo v trávení volného času.

2.4.3 Přátelé a volný čas

Přátelé hrají významnou roli v životě každého z nás. V této kapitole se budu věnovat tomu, jak přátele vnímají adolescenti a jakou roli hrají v jejich životech.

„Vazba na skupinu snižuje individuální zodpovědnost a zvyšuje pocit sebevědomí a sebejistoty, jehož by jedinec jinak velmi pravděpodobně nedosáhl.“ Skupinová identita je stabilnější oproti individuální. Je přijatelnější a dává jedinci pocit jistoty a bezpečí. Dosud jim tyto pocity poskytovali rodinní příslušníci. Skupinová identita rovněž pomáhá s budováním vyššího sebevědomí (Vágnerová, 2012, s. 423).

Porovnáváním a sdílením zkušeností dochází ve skupině k vymezení sebe sama. Jedinec se ve skupině reálněji sebehodnotí. Adolescenti následují a napodobují své vrstevníky, které považují za vzor. „Kontakt s vrstevníky uspokojuje potřebu orientace a smysluplného učení“ (Vágnerová, 2000, s. 285).

Ovšem adolescent časem ztrácí zájem o místo ve skupině. Preferuje důvěrné vztahy s blízkými kamarády. Přátele si vybírají podle stejných zájmových aktivit a velkou roli hraje povaha přítele. Dospívající prožívají, že jejich pocity a pocity jejich přátel mají určitou vzájemnost. Tyto pocity prohlubují a utvrzují v síle přátelství, které může přetrvávat až do dospělosti (Vágnerová, 2012, s. 433).

K adolescentnímu věku se váže i zájem o opačné pohlaví. Této charakteristiky jsme si mohli všimnout i v pubescenci, ovšem tam byl zájem podmíněn rozvojem erotických pocitů, tlakem okolí a zvědavostí. V adolescenci je zájem o opačné pohlaví skutečným zájmem, ze kterého mohou vyplynout první partnerské vztahy. Tyto vztahy sebou nesou první sexuální zkušenost (Vašutová, 2013, s. 23).

Vašutová (2013, s. 12) popisuje, že první sexuální kontakt je polibek. Pohlavní styk popisují dospívající jako důležitý životní mezník. Adolescenti uvádí, že je to jako

vstupenka do dospělosti. V kolektivu přináší taková zkušenost jistou prestiž, která jedince povyšuje nad ostatní, kteří pohlavní styk ještě neměli.

Nakonečný (2014, s. 553) popisuje přátelství jako „intenzivnější formu přimknutí se než ke kamarádství a je založeno na intimním sdílení problémů, na společenských zájmech, na postojové a povahové podobnosti.“ Formy přátelství jsou různé, je potřeba je od sebe odlišovat.

Přátelé jsou pro adolescenty důležití. Více než v předešlé vývojové etapě však kladou důraz na zájem o opačné pohlaví. Mohou vznikat první partnerské vztahy, které s sebou nesou i sexuální zkušenosti.

2.5 Volnočasové aktivity

V této kapitole se budu zabývat volnočasovými aktivitami. Popsat a formulovat, co vše se mezi ně řadí.

„Formy volnočasových aktivit mohou být rozmanité. Sportovní soutěže, vystoupení souborů, veřejná představení, výstavy výsledků práce žáků, veřejně prospěšné činnosti, odborné exkurze, vycházky, výlety, společenské akce jako akademie, besídky, společenské večery, plesy apod.“ (Pávková, 2014, s. 32–33).

Hájek (2011, s. 168–169) rozděluje volnočasové aktivity do dvou základních skupin:

- 1) zájmové aktivity, které jsou organizovány, aktivity v kurzech, kroužcích, v klubech
- 2) nabídky volně přístupných zařízení, kde nejsou jedinci vázání pravidelnou docházkou.

Dále dělíme zájmy podle několika kritérií. Intenzita zájmu, časové trvání, společenská norma, stupeň koncentrace, úroveň činnosti. Podle intenzity zájmu oddělujeme zájmy hluboké a zájmy povrchní. Hloubka zde představuje stupeň úsilí, které musíme vynaložit k naplnění zájmu. Dle časového trvání jsou zájmy krátkodobé, přechodné a trvalé. Dalším kritériem je společenská norma. Zde dělíme, zda jsou zájmy v rozporu s normou a zájmy žádoucí. Zájmy se dělí na jednostranné a mnohostranné dle stupně koncentrace. Rozlišujeme zájmy aktivní a receptivní z hlediska úrovně činnosti. Aktivní zájmy jsou takové, při kterých se dítě aktivně zabývá činností a vytváří při ní nějaké hodnoty. Např. kreslí, hraje fotbal, tančí aj. Oproti tomu zájmy receptivní

vyplývají z vnímání předmětu zájmu, jedná se o sledování filmu, hledání informací vztahujících se k zájmu. Obě aktivity se navzájem prolínají a doplňují.

Sak a Saková (2004, s. 62–63) ve své publikaci uvádí, že nejčastější aktivitou mladistvých je sledování televize, poslech hudby, povídání si s přáteli, odpočinek, ale i příprava do školy. Ke každodenním činnostem mladistvých patří právě zmíněné sledování televize a poslouchání hudby.

Čáp (2001, s. 292) dělí volnočasové aktivity na fyzické a duševní. Je zapotřebí, aby dítě naplňovalo obě aktivity. Největší problematikou u dospívajících je nedostatek pohybu. S tím jsou spojena onemocnění. Pohyb je dobrý “lék“ k odstranění úzkosti, stresu a deprese.

Činnosti odlišného druhu, jimž se mladiství věnují, lze pojmenovat jako činnosti ve volném čase. Někteří realizují ve volném čase činnosti, které pro jiné představují práci nebo učení, např. studium cizího jazyka. Volnočasové aktivity se dělí na oddychové a zábavné, vedle toho činnosti zájmové. Zájmové činnosti jsou důležité pro utváření osobnosti dítěte (Čáp, 1993, s. 307).

Volnočasové aktivity jsou takové aktivity, které jsou buď organizovány, anebo nejsou vázány žádnými pravidly. Jsou to takové aktivity, které naplňují jak fyzicky, tak i duševně. Je to každá aktivita, která zaujímá nějakou intenzitu ve volném čase adolescenta.

2.6 Zařízení pro volný čas

Nabídka středisek pro volnočasové aktivity je velice pestrá. Hájek a kol. (2003, s. 22–23) ve své publikaci vyčleňuje čtyři základní typy prostředí, ve kterých mohou trávit volný čas: zařízení pro výchovu mimo vyučování, veřejná prostranství a rodiny, školy a školská zařízení. Zařízení pro výchovu mimo vyučování nejsou součástí škol, patří mezi ně domy dětí a mládeže, zařízení vykonávající ústavní výchovu, jako například dětské domovy, zájmové svazy, organizace pro děti a mládež. Mezi veřejná prostranství, kde mohou trávit volný čas, jsou parky, ulice, hřiště, diskotéky, kluby, kavárny, čajovny, výstavní prostory, přírodní prostředí. Jiné děti dávají přednost trávit svůj volný čas v domácím prostředí, v bytě či domě a v jeho nejbližším okolí. Školy a školská zařízení jsou součástí škol, sem patří školní družiny a školní kluby. Některé ze zmíněných prostor mají pedagogické vedení a u jiných chybí. Děti mají možnost

se setkávat se svými vrstevníky. V některých prostředích je zajištěna bezpečnost, jinde je bezpečnost v ohrožení. V zařízeních pro výchovu mimo vyučování, a ve školách a školských zařízeních je volnočasová aktivita organizovaná, ve zbylých zmíněných je činnost spontánní.

Základní umělecké školy (ZUŠ) jsou zařízení, které dětem a mládeži nabízí vzdělání v uměleckých oborech. Patří mezi ně taneční, dramatické, hudební a výtvarné kroužky. Základní umělecké školy slouží jako příprava pro děti a mládež na další studium v uměleckých oborech (Pávková a kol., 1999).

Pávková a kol. (1999, s. 128) popisuje činnosti domovů dětí a mládeže takto „činnosti DDM se rozlišují na pravidelnou zájmovou činnost (kroužek, soubor, klub, oddíl a kurz), zájmovou činnost příležitostnou (soutěže a turnaje, výlety, zájezdy, exkurze, divadelní představení), nabídku spontánních aktivit (otevřené dětské herny, sportoviště, dopravní hřiště) a prázdninovou táborem činností (o jarních, letních prázdninách).“

DDM jsou zřizovány jako forma pro volný čas dětí a mládeže ze zákona č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Takováto střediska naplňují rekreační a výchovně vzdělávací funkci širokou zájmovou působností. (Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková, Pavlíková, 2002, s. 121).

Volný čas se dá trávit ve střediscích s pedagogickým vedením i bez a na veřejných prostranstvích. Volnočasové aktivity jsou tak vedené nebo mohou mít volnou formu.

3. Adolescence

Adolescenti stejně jako volný čas a nuda jsou stěžejní pro mou práci. V této kapitole se budu věnovat charakteristice tohoto vývojového období.

3.1 Vymezení pojmu adolescence

„Termín adolescence je odvozen z latinského slovesa *adolescere* (dorůst, dospívat, mohutnět“ (Macek, 2003, s. 9). U mnohých autorů se liší doba začátku a dovršení období adolescence neboli dospívání. Někteří autoři rozdělují toto období do více fází.

Vágnerová (2000, s. 253–254) ve své publikaci stručně uvádí několik důležitých proměn, které definují období adolescence. Jako první znak uvádí první pohlavní styk, který může skončit i početím dítěte. V období adolescence je ukončena povinná školní docházka a u některých adolescentů dochází i k dovršení studia (přípravy na profesní období). Následuje nástup do zaměstnání vyjma těch, kteří pokračují ve studiu na vysokých školách. Následuje nástup do práce, díky níž získá adolescent ekonomickou samostatnost a nezávislost na rodičích. V období adolescence dosahujeme plnoletosti. Je chápána jako právní charakteristika, ale funguje i jako sociální mezník dospělosti. Dosažením věku 18 let, je člověk dospělý, a tudíž plně zodpovědný za své jednání.

Trpišovská s Vacínovou (2006, s. 56) definují adolescenci jako dvě samostatná vývojová stádia. Kde zaprvé puberta je období mezi 10. – 12. a 14. – 16. rokem života. V tomto období jsou četné rozdíly ve vývoji mezi chlapci a dívkami, a to jak pohlavním vývoji, tak i psychickém vývoji. Pro dívky to znamená až dva roky náskoku. A za druhé adolescence je období mezi 15. – 21. rokem, kdy je období dospívání završeno.

Podrobnějšího a častějšího dělení se drží Langmeier s Krejčířovou (1998, s. 139, 140):

- 1) Období pubescence (přibližně 11 až 15 rok života):
 - a) Fáze prepuberty: první pubertální fáze začíná prvními známkami pohlavního dospívání neboli první sekundární pohlavní znaky. U chlapců probíhá toto období mezi 14 až 15 rokem života. Je charakteristické prvním výronem semene tzv. noční polucí. U dívek je charakteristická doba o 1 až 2 roky

dříve než u chlapců, tzn. mezi 11 a 13 rokem, období končí nástupem menarché.

b) Fáze vlastní puberty: Druhá pubertální fáze začíná po skončení první fáze a trvá do dosažení reprodukční schopnosti. Druhá fáze se dá vymezit věkem 13–15 let.

2) Období adolescence (přibližně 15–22 let):

v tomto období se u pubescentů dokončuje tělesný růst a dosahuje plné reprodukční zralosti. Skončila povinná školní docházka a následuje nástup do učení nebo na studium. Pro každého jedince to znamená rychle se měnící postavení ve společnosti. Zásadně se mění sebepojetí.

Adolescence je období po pubescenci. Týká se věkové hranice mezi 15. až 22. rokem života. Adolescence je období růstu, dospívání a také období velkých změn, které zasáhnou každou sféru jedince.

3.2 Charakteristika adolescentního věku

V této kapitole popíšeme adolescenci z hlediska biologického, psychologického a sociálního. Každá sféra se mění a je potřeba si uvést specifika pro každou složku.

3.2.1 Biologická charakteristika adolescentního věku

Hájek a Hofbauer (2008, s. 91, 99) rozděluje adolescenty na střední školní věk (11–15 let) a starší školní věk (15–20 let). Kde během středního věku dochází k velkým tělesným změnám. Probíhá intenzivní a nerovnoměrný vývoj. Vývoj hrudního koše je v opoždění oproti růstu končetin a kostry. Nerovnováha vývoje se projevuje v kardiovaskulárním systému. Ve vývoji zaostává průměr krevních cév oproti zvětšení objemu srdce. Dochází k poruchám krevního oběhu, dostavuje se zvýšení krevního tlaku, bolest hlavy, únava, slabost. Pohlavní zrání je jedním z nejdůležitějších rysů. Začíná kolem 12. roku života a jak již uvedli ve své literatuře i Langmeier s Krejčířovou (1998, s. 138–140), dívky předbíhají chlapce asi o dva roky. Pohlavní zrání je spojeno se zájmem o druhé pohlaví. Během staršího školního věku dochází ke zklidnění vývoje. Dochází ke zklidnění celkového vývoje, plně dozrávají všechny tělesné funkce. Na počátku je ještě rychlý tělesný vývoj, souvisí s činností endokrinních žláz. Mládež stále roste, ale ne tak rychle jako ve středním školním věku. Pro celé období

je charakteristické přibývání na váze. Převážně růst svalstva a ukládání tukových vrstev. Svůj objem zvětšují i orgány. Jelikož se zvětšuje hrudní koš, dochází ke zvětšení objemu plic a dochází k většímu okysličování krve, a tudíž větší tělesné výkonnosti.

K tělesným změnám dochází převážně v rané adolescenci. Z dítěte se stává dospělý člověk, který je schopný reprodukce. Viditelné změny u adolescentů jsou především růst do výšky a přibývání na váze. U dívek jsou sekundární pohlavní znaky patrnější na první pohled. V adolescenci u dívek dochází k prvnímu setkání s menstruačním cyklem. Dívky se tedy stávají schopné reprodukce. Je to velká změna v životě dívky, stává se z ní žena a může u ní docházet ke zmatku (Vágnerová, 2008).

Macek (1999, s. 11–12) uvádí, že dospívání lze v biologickém smyslu vymezit jako úsek, který je na jedné straně ohraničen objevením se prvních sekundárních pohlavních znaků a na straně druhé dokončením plné reprodukční schopnosti. V období dospívání dochází i k dokončení tělesného růstu. U chlapců dochází k viditelné změně růstem vousů a u dívek k zakulacení boků.

Stejně na adolescenty nahlíží i Langmeier a Krejčířová (1998). U chlapců dochází k nabývání svaloviny a u dívek k zaoblení. Adolescent vytváří dojem „samá ruka, samá noha“ jelikož je jejich tělesný růst nerovnoměrný. Trup roste pomaleji než končetiny. Dívky jsou reprodukčně schopné o jeden až dva roky dříve než chlapci. Jedná se tedy o období mezi jedenáctým až třináctým rokem.

Macek (2003, s. 43–45) uvádí 5 vývojových stádií. Během prvního stádia nejsou znatelné žádné pohlavní znaky. Ve druhém stádiu je viditelné pubické ochlupení a zvětšování se prsních tkání. Třetí stádium provází vnější kontura prsou. Ve čtvrtém stádiu je viditelná vnitřní kontura prsu, ochlupení genitálií na dospělé úrovni a v pátém stádiu je již patrný plný vývoj pohlavních znaků. Během zrychleného růstu a přibývání na váze je možný nástup menstruačního cyklu, nástup menarché připisuje čtvrté fázi. Jako u dívek, tak i u chlapců Macek popsal 5 stádií. První stádium je charakteristické vývojem penisu a šourku. Ve druhé fázi dochází k prvnímu ochlupení. Ve třetí fázi dochází k růstu penisu do délky a k ochlupení na dospělé úrovni. Během čtvrté fáze se vyvíjí žalud, opět roste penis ovšem i do šířky a v pátém stádiu jsou pohlavní orgány plně vyvinuty. Chlapce doprovází i změna hlasu a růst vousů. Prvním z ukazatelů puberty u chlapců bývá růst varlat. Objevuje se většinou půl roku později než nástup puberty u dívek.

3.2.2 Psychologická charakteristika adolescentního věku

„Pojetí adolescence jako období plného vášnivých emocí, konfliktů a vzdoru se jeví v našem soudobém kulturním prostředí jako překonané. Problematický a konfliktní průběh dospívání je spíše okrajovým jevem. Je determinován především osobnostně a situačně, souvisí často se stejně problematickým a konfliktním dětstvím a ani pozdější život není obvykle v tomto smyslu výraznou kvalitativní změnou“ (Macek, 2003, s. 32).

Dospívání provází přechod mezi dětstvím a dospělostí. Na toto období je pohlíženo jako na léta „bouří a stresů“. Během této doby jsou na dospívajícího kladeny vysoké požadavky. Měl by se začlenit do společnosti, podřídit se normám chování, které jsou od dospělých vyžadovány, přizpůsobit se vrstevníkům. S přechodem na další studium souvisí uvažování o volbě budoucího povolání. Adolescent by se měl stát nezávislým na svých rodičích (Šimíčková, Čížková, 2008).

Ve své publikaci Langmeier s Krejčířovou (1998, s. 143–145) nepíší jako o době „bouře a stresu“, ale o době „bouře a krize“. Dospívání charakterizuje starší literatura jako období emoční lability. Emoční labilita je podmíněna vnitřními změnami organismu. Adolescenti jsou přecitlivělí na různé podněty, které přicházejí zvnějška, jelikož pudový tlak spojený s pohlavním dozríváním jim přináší nové vnitřní podněty do života. Velmi často dospívání doprovází výrazné a časté změny nálad směrem k negativnímu rozladění, v reakcích jsou nepředvídatelní a nestálí, mají potíže s dlouhodobou koncentrací, vyskytuje se občasná apatičnost, denní snění poruchy chuti k jídlu atd.

Radikálně se mění celý proces myšlení, inteligence nedosahuje jen kvantitativního vývoje. V jedenácti či dvanácti letech dokáží jedinci konkrétní věci řadit, třídit i srovnávat, ale těžko pracuje úvahou o něčem, co si neumí přímo představit, co je fiktivní. V pozdějším věku dokáží jedinci pracovat s abstraktními pojmy, uvažují o alternativních řešeních a většinou se nespokojí s jedním řešením, pokouší se najít řešení další, je schopen vytvářet domněnky.

Langmeier s Krejčířovou (1998, s. 156–157) popisují dobu dospívání jako období, kdy si adolescent vytváří osobní identitu. Jedinec hledá mnoho odpovědí na otázky, kdo je, jaký je, kam patří a kam směřuje. Musí přijmout svoji jedinečnost i s omezeními. Velice důležité je v tomto období hodnocení vlastního vzhledu.

Adolescent začíná velice důsledně zkoumat svůj zevnějšek. Mezi další specifické znaky patří nalezení společenského uplatnění a osamostatnění se.

Ve formování identity jsou rodové rozdíly. Dívky prožívají silně konflikt mezi budoucí kariérou a rodinným životem. Pro chlapce má větší význam politická orientace. Pro dívky je v pozdější adolescenci důležitější světonázorová orientace a náboženská (Macek, 2003).

3.2.3 Sociální charakteristika adolescentního věku

„Jedinec lidského druhu se nestává člověkem pouze svým narozením, prostým faktem biologické existence, ale jako tvor již od starověku definovaný jako společenský se jedinec stává člověkem osvojováním si společenské podstaty. Tak jako je atomem prezentován hmota jako taková, musí se jedinec postupně stát jakýmsi reprezentantem, nositelem substance společenskosti“ (Sak, 2000, s. 35).

Již od útlého dětství prochází jedinec sociálním vývojem. Biologický vývoj se blíží ke konci, mentální zralost téměř kulminuje a sociální změny se dějí v situacích, kdy jedinec ve společenských rolích přestává být předmětem, ale jedincem. Tato změna procesu je nazývána pojmem sociální zrání. „Sociální zrání je proces vývojových změn v chování a postojích, které je schopen vůči daným sociální stimulům zaujmout mladý člověk v určitém věku své přípravy“ (Sak, 2000, s. 35).

K utváření si hodnotové orientace a životních cílů napomáhá právě sociální zrání. Dochází k osvojování si sociálních rolí. Během dospívání ztrácí individualitu ve svých projevech a velká část jejich chování je podmíněna tlakem norem. Společenská role vytváří tlak na jedince, aby v určité společnosti lidí a v určité pozici hrál danou roli. Jedinec se pod tlakem společnosti musí naučit, aby tyto role hrál správně a choval se podle scénáře. Mediální a virtuální prostředí má vliv na změnu vnímání rolí a jejich normality. Společnost očekává určité chování a míru projevu ega. V první etapě se pro jedince představuje rodina, školka, škola. Dochází k poznání, kde jsou hranice volnosti a obsahu očekávání. V průběhu dospívání se zvětšuje rejstřík rolí, které by měl mít dospívající zvládnuté. Během sociálního zrání si musí osvojit také společenské normy. Měl by umět zkorrigovat své chování podle společenské normy. Normy přináší pozitiva i negativa. Z negativ je to ztráta svobodné vůle, spontánnosti. K pozitivním vlivům patří usnadnění společenského působení (Sak, 2000, s. 35–36).

Hájek a Hofbauer (2008, s. 97–98) ve své knize popisují sociální potřeby. Ve středním školním věku lze považovat potřeby uznání, konformity, nových dojmů a zkušeností za nejvýznamnější. Pro střední školní věk je charakteristický pocit rovnosti s dospělými. S tímto pocitem také adolescenti s dospělými jednají a vyžadují, aby i tak jednali oni s nimi. Ale při nepochopení nebo nedostatečné znalosti tohoto období tím dospělý opovrhují. A posléze mezi nimi dochází ke konfliktu. Pro toto období již není tolik typická kritičnost k dospělým, přesto se může objevit.

Významnou roli u dospívajících hrají vrstevníci, přátelé, kamarádi a láska. Aby vztahy byly trvalejší a bohatší, umožňuje schopnost tolerance a pochopení druhého člověka. Jedinec, který má absenci takovýchto vztahů může vést k podléhání různým antisociálním vlivům (Hájek, Hofbauer, 2008, s. 106).

Pro každého jedince je období adolescence znamením velkých změn. Mění se postava, dívky se zakulacují a chlapci narůstají (mužní). Z adolescentů se stávají dospělí jedinci, kteří jsou schopní reprodukce. Je možné ještě zaznamenat rychlý růst, ale to spíše v začátku období. Pro adolescenty je období složité. Reagují přehnaně podrážděně, jsou plni emocí. Uvědomují si, že už nejsou děti a ani nechtějí, aby s nimi bylo takto zacházeno, ale stále ještě tápou v tom, co obnáší být dospělý. Na základní škole se museli rozhodnout v dalším studiu, které sebou nese nové prostředí, získání si přátel, zapadnutí do kolektivu, nejistotu.

II EMPIRICKÁ ČÁST

1 Výzkumné šetření

Údaje do výzkumného šetření jsem používala z dotazníku, který vyplňovali studenti středních škol. Dotazník jsem sestavila na základě teoretických poznatků, které jsem čerpala z odborné literatury.

1.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit:

- souvislost mezi nudou ve škole a nudou ve volném čase
- které předměty ve škole žáky nudí nejvíce a nejméně
- jak studenti tráví volný čas
- jak reagují na nudu během vyučování a během volného času

1.2 Výzkumné otázky

- 1) Jak studenti posuzují nudu ve škole?**
- 2) Jak studenti posuzují nudu ve volném čase?**
- 3) Jaká je souvislost mezi nudou ve škole a nudou ve volném čase?**

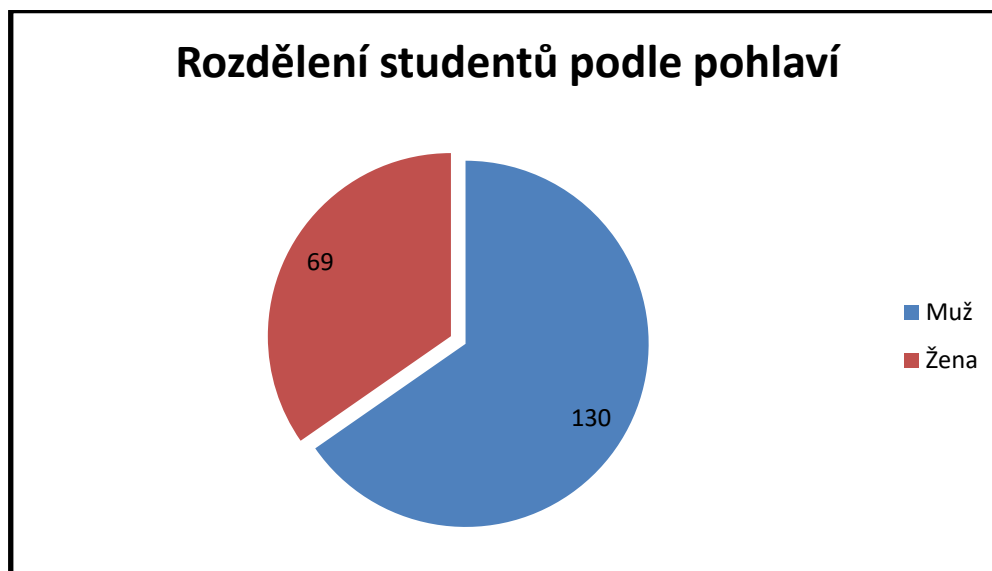
2 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Tento dotazník jsem vytvořila proto, abych zjistila, jaký mají adolescenti vztah k nuditě ve volném čase a ve škole, jak řeší nudu ve škole, komu nebo čemu ji dávají za vinu, kolik času věnují, které aktivity a čemu se věnují ve svém volném čase. Dotazníky jsem rozeslala do 4 středních škol na Jindřichohradecku. Výsledky jsem zpracovala zaznamenáním dat do tabulky ve formátu Microsoft Excel. Každá otázka měla přiřazené číslo a u otázek, kde měli studenti na výběr z možností, tam jsem stanovila číselnou stupnici, u otázek otevřených jsem do tabulky vypisovala a dále kategorizovala. Následně byla data zpracována pomocí metod statistiky, četnosti relativní a absolutní, do dílčích tabulek ze, kterých jdou vyčíst výsledky výzkumu, a pro lepší přehlednost jsem některé tabulky doplnila grafy.

2.1 Rozdělení respondentů podle pohlaví, typu střední školy a věku

Výzkumu se zúčastnilo 200 adolescentů (graf 1), z nichž byl 1 vyřazen z důvodu nesmyslných odpovědí. Dotazník vyplnilo 130 (65,33 %) respondentů a 69 (34,67 %) respondentek.

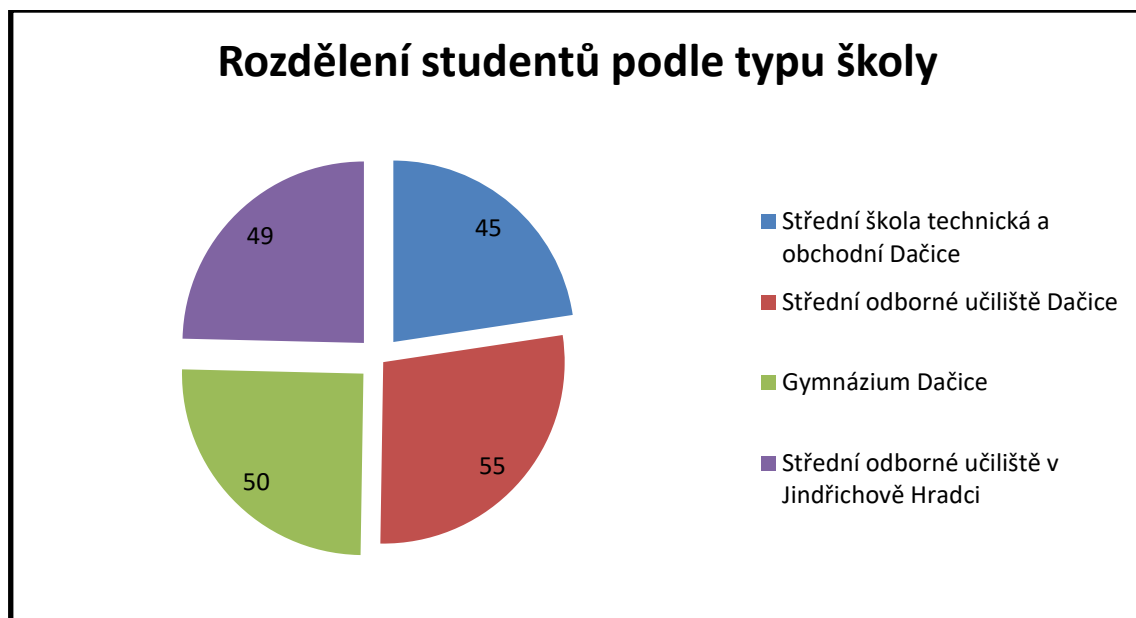
Graf 1 Rozdělení studentů podle pohlaví

Výzkumu se zúčastnili studenti vybraných středních škol z Jindřichohradecka. Konkrétně se jedná o tyto střední školy (graf 2). Střední škola technická a obchodní

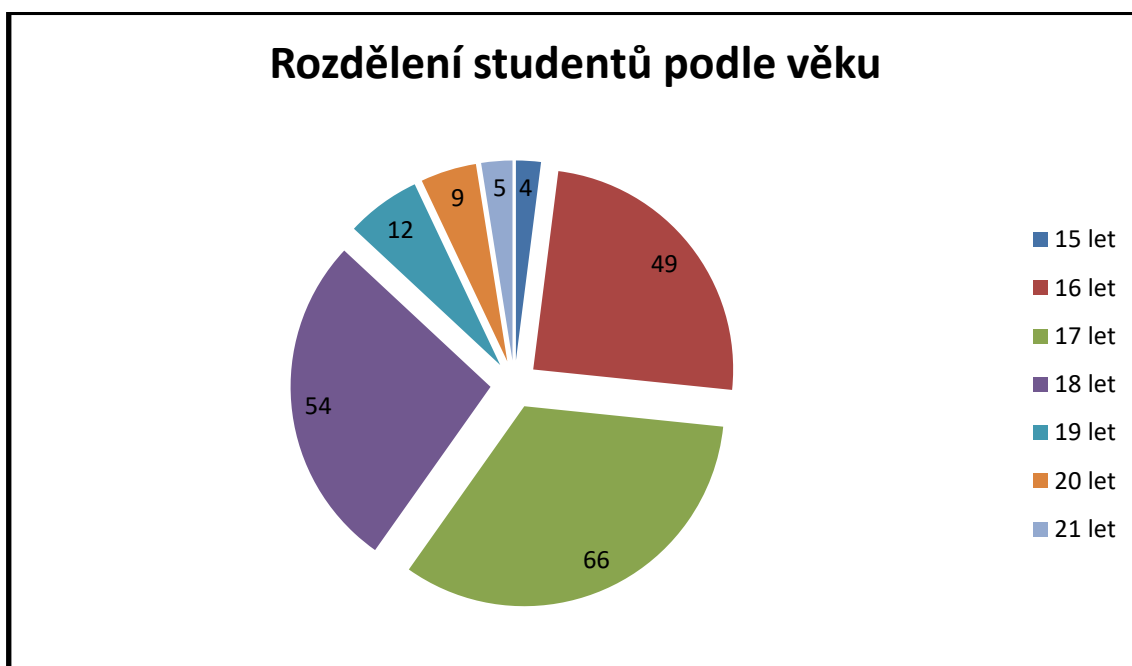
v Dačicích (22,61 %), Střední odborné učiliště v Dačicích (27,64 %), Gymnázium v Dačicích (25,13 %) a Střední odborná škola a Střední odborné učiliště v Jindřichově Hradci (24,62 %).

Graf 2 Rozdělení studentů podle typu školy

K vyplnění dotazníku jsem požádala studenty ve věkovém rozpětí 15–21 let. Nejvíce odpovědí je od studentů ve věku sedmnácti let (33,17 %), následují osmnáctiletí studenti (27,14 %), dále studenti ve věku šestnácti let (24,62 %), pak devatenáct let (6,03 %), následuje dvacet let (4,52 %) a nejméně odpovědí je od studentů ve věku dvacet jedna let (2,51 %) a patnácti let (2,01 %) rozdíl v odpovědích nebyl znatelný. Odpovědi všech se podobaly bez rozdílu věku (graf 3).

Graf 3 Rozdělení studentů podle věku

2.2 Význam pojmu nuda

Otevřenou otázkou „Co pro Vás znamená pojem nuda?“ jsem zkoumala, co si studenti představují pod pojmem nuda a co pro ně znamená.

Celkově se sešlo 51 různých odpovědí. Z těchto odpovědí jsem udělala 11 kategorií (tabulka 1). V kategorii jiné se objevují odpovědi typu špatná nálada, únava, otravná činnost, bez aktivity, málo zábavy, práce, samota. Odpověď „jiná“ uvedlo 78 respondentů, ale všichni uvedli jinou odpověď, proto jsem udělal kategorii jiná.

Nejvíce studentů se shodlo na stejné odpovědi, a to že nuda pro ně znamená, že „není co dělat“. Tuto odpověď jsem očekávala jako nejčastější, jelikož sama z běžného života vím, že se nejvíce nudím právě, když nemám co dělat. Z celkového počtu respondentů takto odpovědělo 32 studentů. Druhý největší počet studentů na otázku neodpověděl vůbec, jedná se o 30 studentů. Třetí nejčastější odpovědí bylo „nic nedělání“. Takto odpovědělo 18 studentů. Čtvrtá nejčastější odpověď byla „škola“. Škola znamená nudu pro 17 studentů. Další nejčastější odpovědí bylo, že „nemohou dělat to, co zrovna chtějí“. Celkově takto odpovědělo 8 studentů. Odpověď „učit se“

se objevila u 6 studentů. „Sedět a hledět“ uvedli 4 studenti. Odpověď typu „nedostatek práce, nevyplněný čas a povinnosti“ uvedlo 9 studentů.

Tabulka 1 Co pro studenty znamená pojem nuda

	Ženy	Muži	Celkem
Není, co dělat	8	24	32
Nevím, co mám dělat	14	10	24
Nic nedělání	6	12	18
Škola	5	12	17
Nemůžu dělat, co chci	1	7	8
Učit se	5	1	6
Sedět a hledět	2	2	4
Nedostatek práce	0	3	3
Nevyplněný čas	3	0	3
Povinnosti	0	3	3
Jiné	53	35	78

Ženy uvedly nejčastější odpověď „Nevím, co mám dělat.“, takto odpovědělo 14 respondentek oproti respondentům, těch takto odpovědělo 10. Muži nejčastěji uváděli odpověď typu „není, co dělat“. Takto odpovědělo 24 mužů oproti 8 ženám. Pouze jedna respondentka uvedla, že nuda pro ni je „nemůžu dělat, co chci“. Tuto odpověď uvedlo 7 respondentů. Povinnosti a nedostatek práce neuvedla žádná respondentka. U respondentů se neobjevila žádná odpověď u kategorie nevyplněný čas. Zajímavý výsledek vyšel u odpovědi „škola a učit se“. Tyto dvě odpovědi spolu úzce souvisí. Odpovědi uvedlo 5 žen na obě otázky. U mužů se častěji objevila odpověď „škola“, takto uvedlo 12 mužů a odpověď „učit se“ uvedl jenom jeden muž. Z výsledku tedy vychází, že muže více nudí škola, chození do školy než samotné učení se.

Výsledek u otázky číslo 1 by se tedy dal shrnout tak, že nejvíce shodných odpovědí se sešlo u odpovědi „není co, dělat“. Nuda tedy pro většinu studentů znamená nic nedělání.

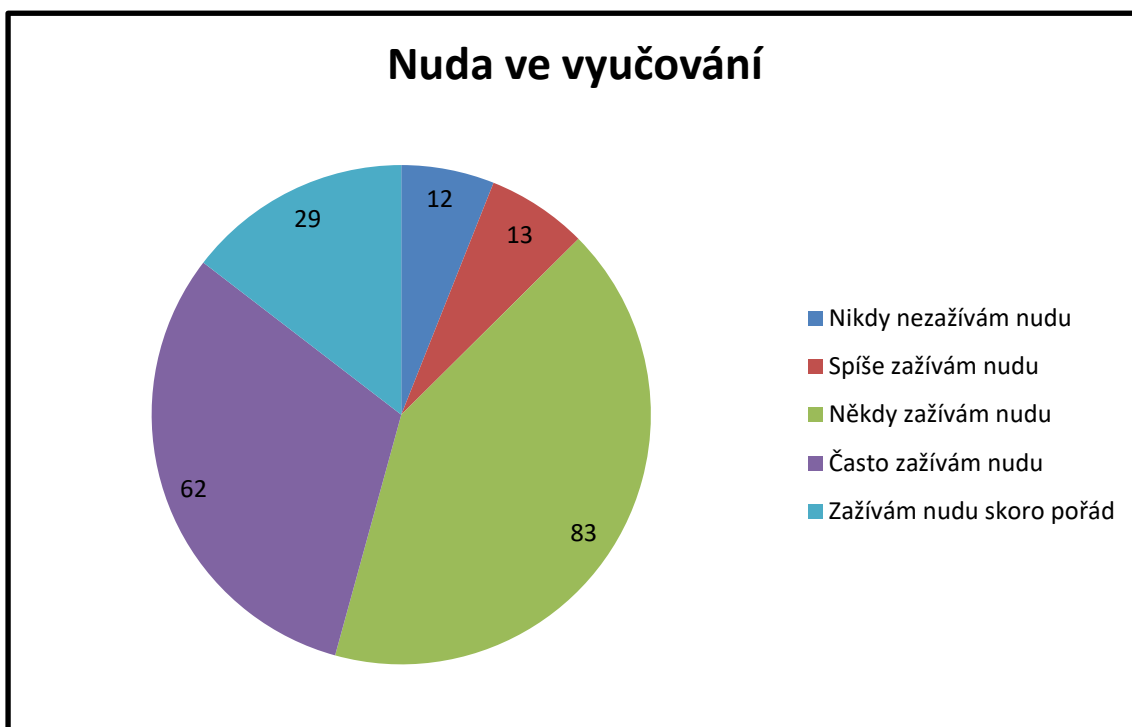
2.3 Nuda ve vyučování a volném čase

Otázkou „Nudíte se vyučování?“ jsem zkoumala, jak moc nebo jak málo se studenti nudí během vyučování. Určila jsem škálu pěti bodů, kde měli studenti zaškrtnout odpověď, která je jim nejbližší. Na tuto otázku odpovědělo všech 199 studentů.

Škála se skládá z odpovědí: nikdy nezažívám nudu, spíše zažívám nudu, někdy zažívám nudu, často zažívám nudu a zažívám nudu skoro.

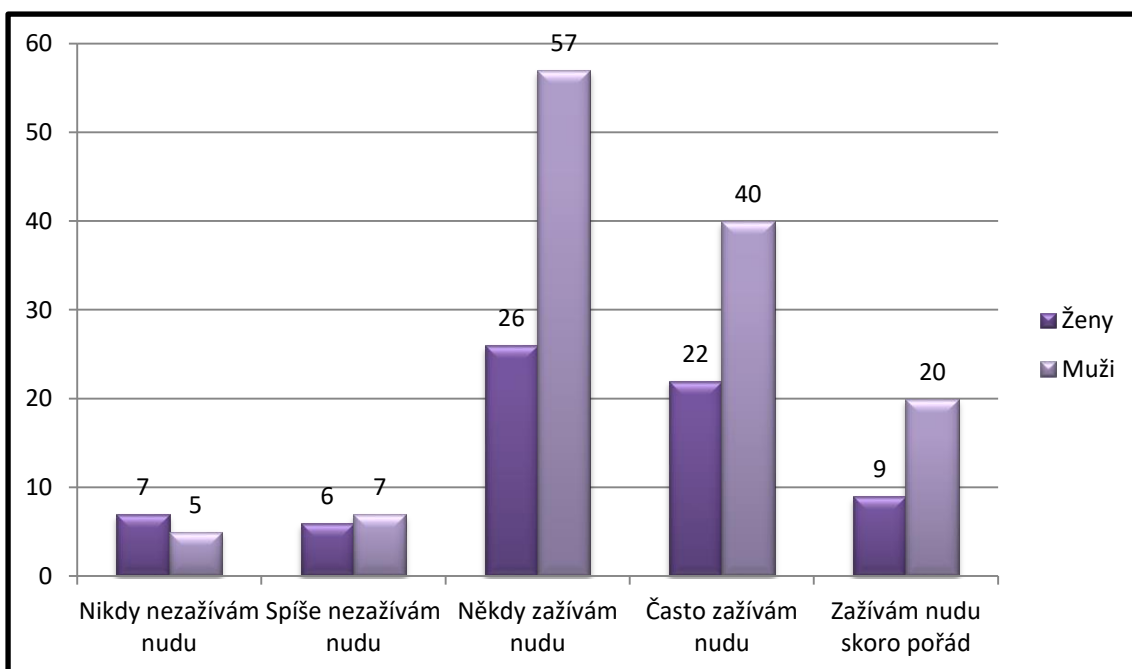
Z grafu 4 je patrné, že nudu ve vyučování nezažívá 12 studentů a naproti tomu se ve vyučování nudí skoro pořád 29 studentů. Největší počet studentů (83) odpovědělo, že nudu zažívají během vyučování jen někdy, jako další odpovědělo 62 studentů, že často zažívají nudu ve vyučování a spíše nezažívá nudu 13 studentů.

Graf 4 Nuda ve vyučování

Výsledky žen a mužů (graf 5) u odpovědí se co do počtu téměř shodují. Nejvíce žen (26) i mužů (57) odpovědělo „někdy zažívám nudu“. „Často zažívám nudu“ odpovědělo 20 žen a 40 mužů. Nudu zažívá skoro pořád 9 žen a 20 mužů. Nudu spíše nezažívá 6 žen a 7 mužů a nikdy nezažívá nudu 7 žen a 5 mužů. Z výsledků je tedy patrné, že větší nudu při vyučování zažívají muži, a naopak větší počet ženy nikdy nudu nezažívá.

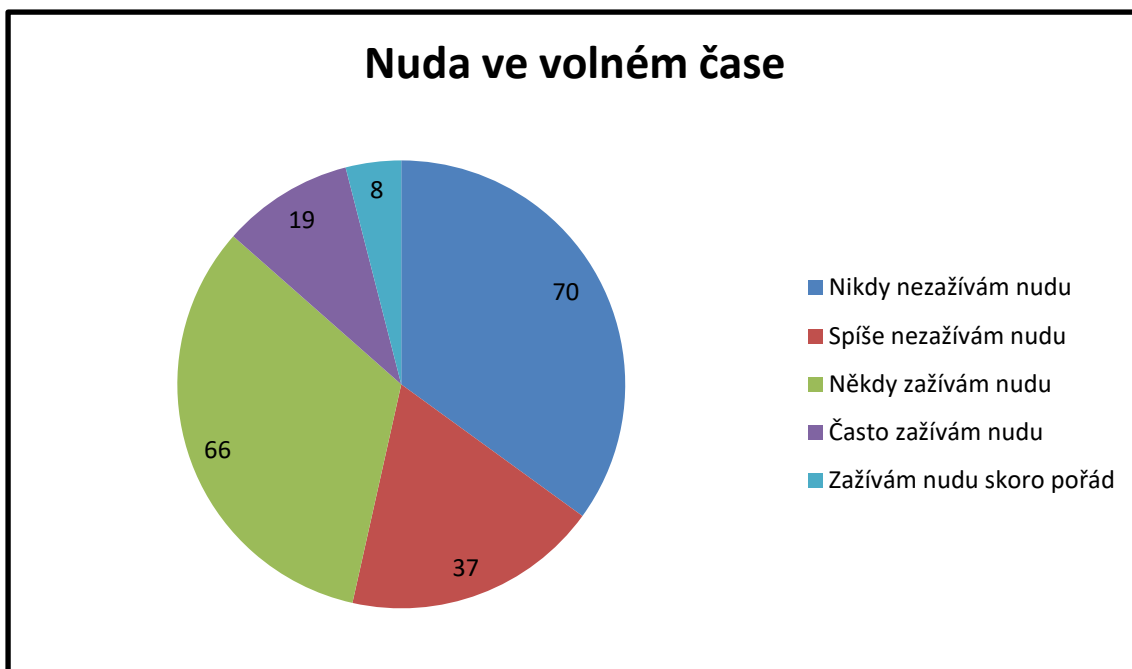
Graf 5 Nuda ve vyučování u žen a u mužů

Otázkou „Nudíte se ve svém volném čase?“ měli studenti na výběr opět z pěti bodové škály. Na otázku odpovědělo všech 199 studentů.

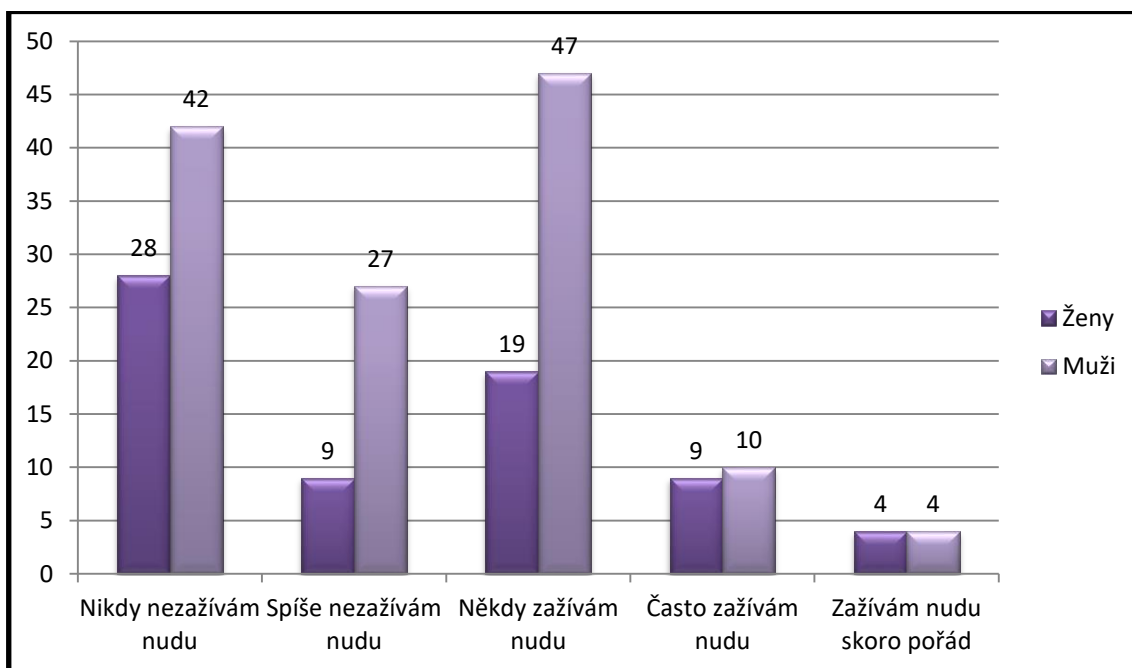
Z grafu 6 můžeme vyčíst, že největší počet studentů (70) nikdy nezažívá nudu ve svém volném čase a oproti tomu se ve svém volném čase nudí skoro pořád 8 studentů. Někdy se ve svém volném čase nudí 66 studentů. Spíše nezažívá nudu 37 studentů a 19 studentů zažívá nudu často.

Graf 6 Nuda ve volném čase

Graf 7 nám ukazuje porovnání nudy ve volném čase u žen a mužů. Největší počet žen (28) uvedlo, že ve svém volném čase nikdy nezažívá nudu a největší počet mužů zaškrtl odpověď, že zažívají nudu jen někdy. „Zažívám nudu skoro pořád“ uvedlo nejméně studentů u obou pohlaví. Z grafu se dá tedy vyčíst, že ve volném čase se nudí nejméně studentů.

Graf 7 Nuda ve volném čase u žen a u mužů

2.4 Nejnudnější a nejméně nudný vyučovací předmět

Otevřenou otázkou „Ve kterém předmětu/předmětech se nudíte nejvíc?“ jsem chtěla zjistit, který předmět je pro studenty nejnudnější. Jelikož studenti měli možnost více odpovědí, tak počet studentů neodpovídá celkovému počtu dotazovaných.

Odpověď vyučovacích předmětů je různorodá, protože byli osloveni studenti různých středních škol.

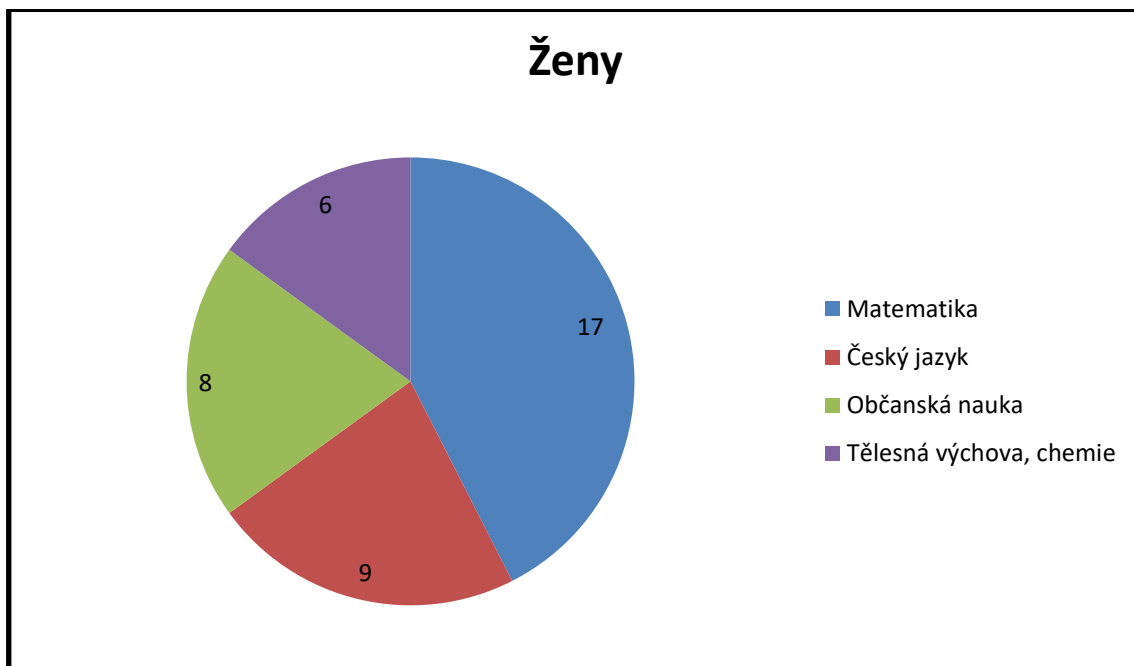
V tabulce 4 vidíme, že předmět, který žáky nudí nejvíce je matematika. Matematiku uvedlo 51 studentů, dále 35 studentů uvedlo fyziku, 29 studentů občanskou výchovu a hned za ní jsou odborné předměty, které uvedlo 28 studentů. Český jazyk uvedlo 22 studentů, 20 studentů neuvedlo žádný předmět, po 10 studentech uvedlo chemii a informatiku a 10 studentů také uvedlo, že je nudí všechny předměty. Tělesná výchova nudí 8 studentů, 5 studentů ekonomika, 4 studenty německý jazyk, 3 studenty anglický jazyk a biologie, ruský jazyk 1 studenta a stejně je na tom předmět základy přírodních věd.

Matematika je předmět, ve kterém se studenti nejvíce nudí. Obě pohlaví se na této odpovědi shodly. Kdo se ale v tomto předmětu nudí více, jsou muži, uvádí ji až 34 mužů oproti tomu o polovinu méně žen (17 žen).

Tabulka 2 Ve kterém předmětu se nejvíce studenti nudí

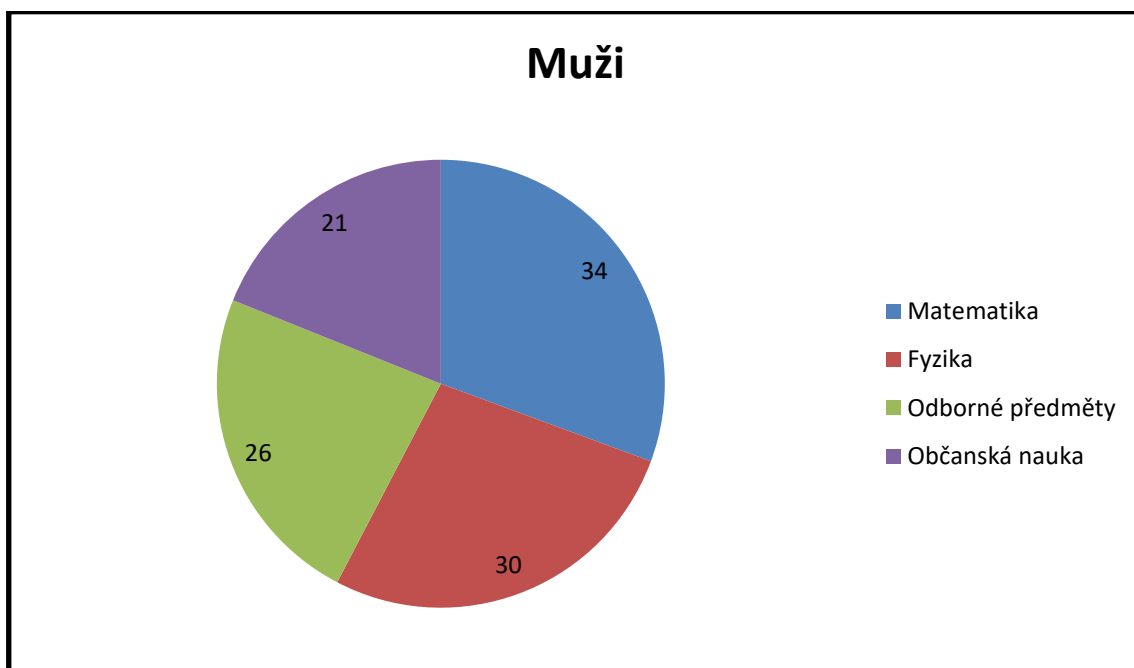
	Ženy	Muži	Celkem
Všechny předměty	6	4	10
Žádné předměty	8	12	20
Základy přírodních věd	0	1	1
Odborné předměty	2	26	28
Český jazyk	9	13	22
Ruský jazyk	0	1	1
Německý jazyk	2	2	4
Anglický jazyk	0	3	3
Tělesná výchova	6	2	8
Občanská nauka	8	21	29
Matematika	17	34	51
Fyzika	5	30	35
Chemie	6	4	10
Ekonomika	2	3	5
Biologie	1	2	3
Informatika	4	6	10

Graf 8 Nejnudnější vyučovací předměty

Z grafu 8 můžeme vyčíst, že u žen je nejnudnějším předmětem matematika, na druhém místě český jazyk, následuje občanská nauka a tělesná výchova.

Graf 9 Nejnudnější vyučovací předměty

Z grafu 9 je patrné, že i pro muže je matematika nejnudnějším předmětem, následuje fyzika, odborné předměty a občanská nauka.

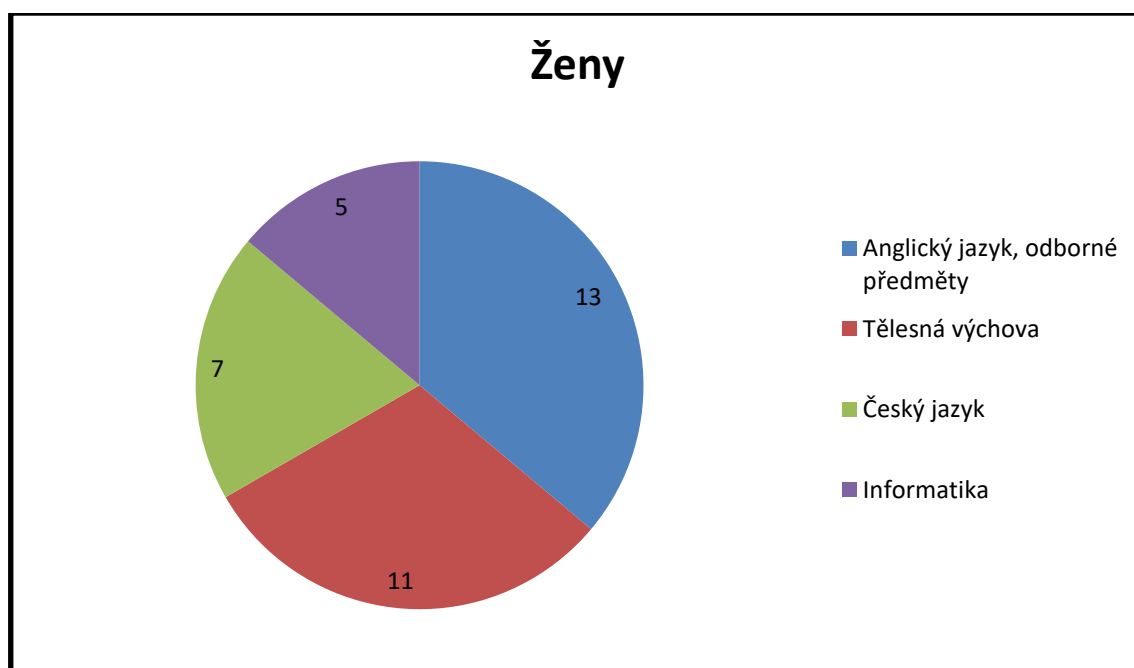
Otevřenou otázkou „Ve kterém předmětu/předmětech se nejméně nudíte?“ jsem zjišťovala, který předmět studenty nejméně nudí. Jelikož je to otevřená otázka, studenti vypisovali více možností.

Z tabulky 5 lze vyčíst, že předmět, ve kterém se studenti nejméně nudí, je tělesná výchova. Tuto odpověď uvedlo 53 studentů. Jako další nejméně nudný předmět studenti uvedli odborné předměty (47 studentů), následuje anglický jazyk (24 studentů), český jazyk (21 studentů), informatika (20 studentů), matematika (12 studentů). Nejméně studentů uvedlo německý jazyk, fyziku, výtvarnou výchovu, praxi a občanskou nauku.

Tabulka 3 Ve kterém předmětu se studenti nejméně nudí

	Ženy	Muži	Celkem
Výtvarná výchova	2	0	2
Odborné předměty	13	34	47
Český jazyk	7	14	21
Německý jazyk	3	1	4
Anglický jazyk	13	11	24
Tělesná výchova	11	42	53
Občanská nauka	0	1	1
Matematika	3	9	12
Fyzika	0	3	3
Chemie	0	1	1
Informatika	5	15	20
Praxe	0	2	2

Graf 10 Nejméně nudné vyučovací předměty

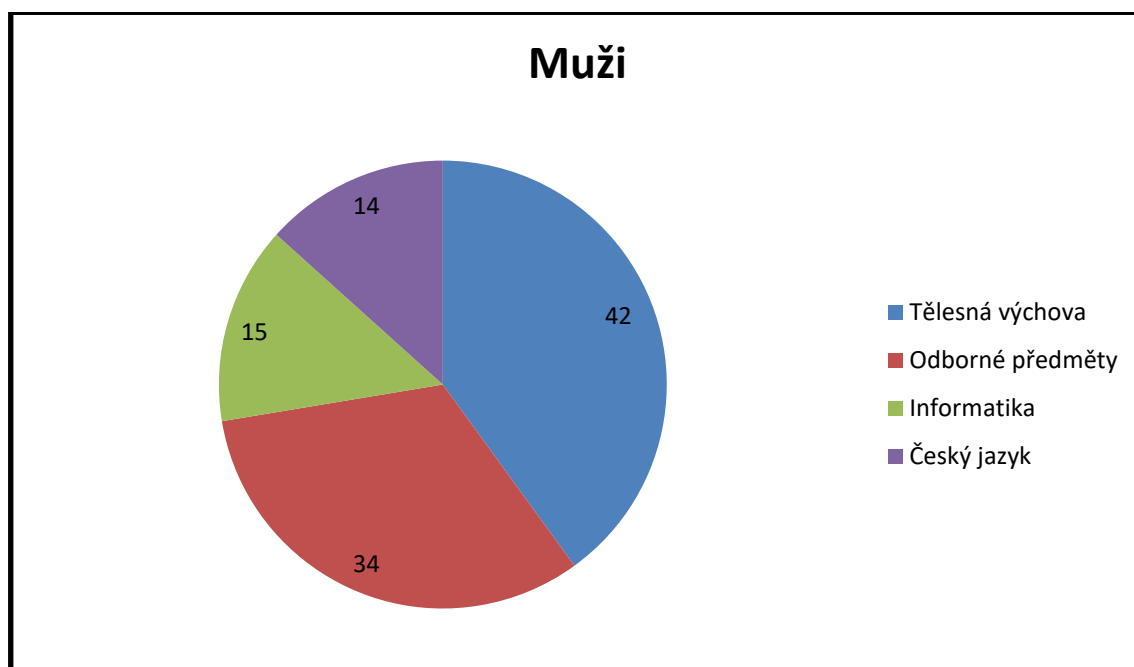

Z výsledků zaznamenaných v grafu 8 je nejméně nudným předmětem anglický jazyk a odborné předměty, následuje tělesná výchova, český jazyk a informatika

Při porovnání grafu 6 a grafu 8 vyjde zajímavý výsledek, protože ženy uvedli na druhém místě nejnudnější předmět český jazyk a zde je český jazyk na 3 místě a tělesná výchova byla na místě čtvrtém nejnudnějšího předmětu a zde je na druhém místě nejméně nudného předmětu.

Výsledek se dá vysvětlit tak, že vždy odpovídala jiná žena, neporovnávám odpovědi jedné ženy, ale žen jako celku. Tudíž ženy, které uvedly tělesnou výchovu jako nejnudnější předmět, ji v druhé otázce nemusely uvádět vůbec.

Graf 11 Nejméně nudné vyučovací předměty

U mužů je nejméně nudným předmět tělesná výchova, následují odborné předměty, informatika a český jazyk.

Stejně jako u žen, při porovnání výsledků z grafu 7 a 9 je to podobné jako u žen. Odborné předměty zaznamenali muži jako třetí nejnudnější předmět a u otázky na nejméně nudný předmět se odborné předměty objevily na druhém místě. Odpověď na otázku „Proč?“ je stejná jako u žen.

2.5 Příčiny vzniku nudy ve škole

Otázkou „Jaká z uvedených příčin nudy ve škole je Vám nejbližší?“ jsem zjišťovala, co studenti považují za příčinu toho, že se ve škole nudí. Tato odpověď se dá stáhnout i na předešlou otázku, kde jsem zjišťovala, jaký předmět je nejvíce nudí.

Studenti měli možnost zaškrtnout více odpovědí, proto součet odpovědí nesedí s celkovým počtem studentů. Na výběr měli i možnost „jiná“, kterou měli vypsát. Tuto možnost využili 4 studenti.

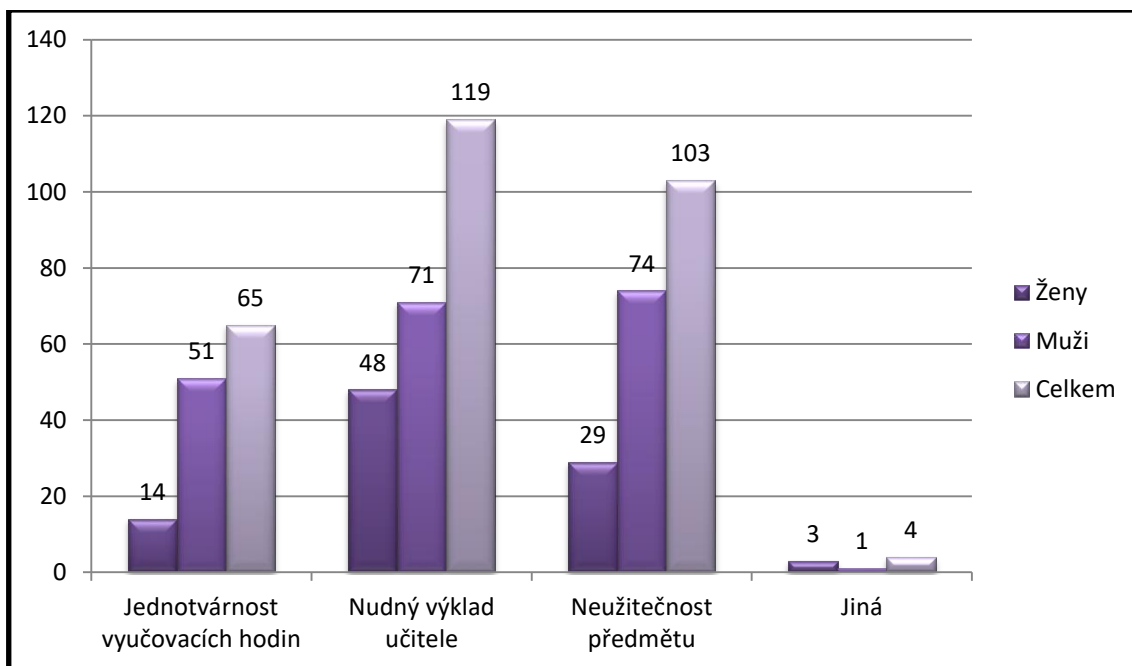
Nejvíce odpovědí (graf 11) se sešlo u odpovědi „nudný výklad učitele“, tuto příčinu zaškrtnulo 119 studentů. Další nejčastější příčinou byla neúčinnost předmětu (103 studentů) a jako další byla jednotvárnost vyučovacích hodin (65 studentů).

Jak jsem již zmínila výše, odpověď „jiná“ využili 4 studenti, 1 žena a 3 muži. Mezi jiné příčiny patří nadřazené chování, dlouhý výklad učitele uvedli 2 studenti a pouze 1 studentka uvedla, že se ve škole nenudí, tudíž nezaškrtnla žádnou z příčin.

Ženy nejčastěji (48) uváděly jako příčinu nudy ve škole nudný výklad učitele a muži (74) neúčinnost předmětu.

Podle výsledků z dotazníku je tedy patrné, že studenti jako největší příčinu nudy ve škole označují nudný výklad učitele.

Graf 12 Příčiny vzniku nudy ve škol

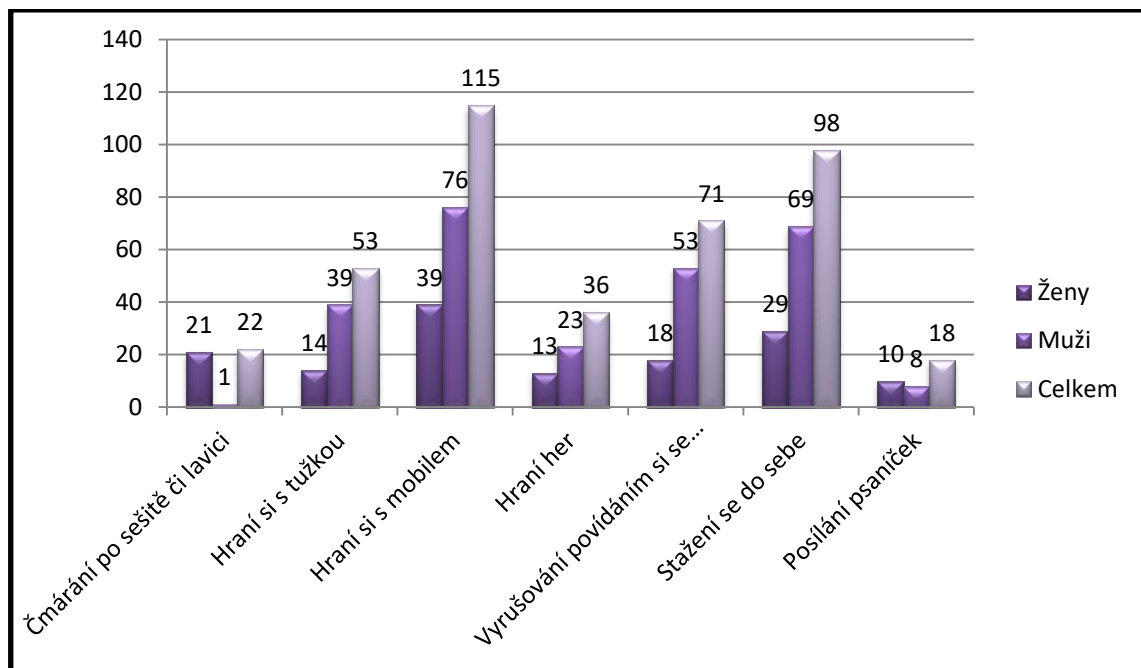
2.6 Reakce na nudu během vyučování

Otázkou „Jak reagujete na nudu během vyučování?“ jsem chtěla zjistit, jak studenti nejčastěji reagují na nudu. Studenti měli na výběr ze 7 odpovědí. Opět mohli zaškrtnout více odpovědí.

Nejčastější reakcí na nudu se ukázalo „hraní si s mobilem“. Takto odpovědělo 115 studentů, takto odpověděla nadpoloviční většina dotazovaných. Odpověď „stažení do sebe“ neboli denní snění uvedlo 98 studentů, jako další reakci uvedlo 71 studentů, že vyrušují si povídáním se spolužákem. Téměř jedna třetina studentů uvedla, že si hrají s tužkou (53 studentů). Nejméně odpovědí zaznamenali studenti u posílání psaníček. Dá se předpokládat, že pokud největší počet studentů odpověděl, že si hrají s mobilem, tak spolu i komunikují jeho prostřednictvím, proto neposílají psaníčka.

Ženy nejčastěji reagují stažením se do sebe a muži hraním si s mobilem.

Graf 13 Reakce na nudu během vyučování

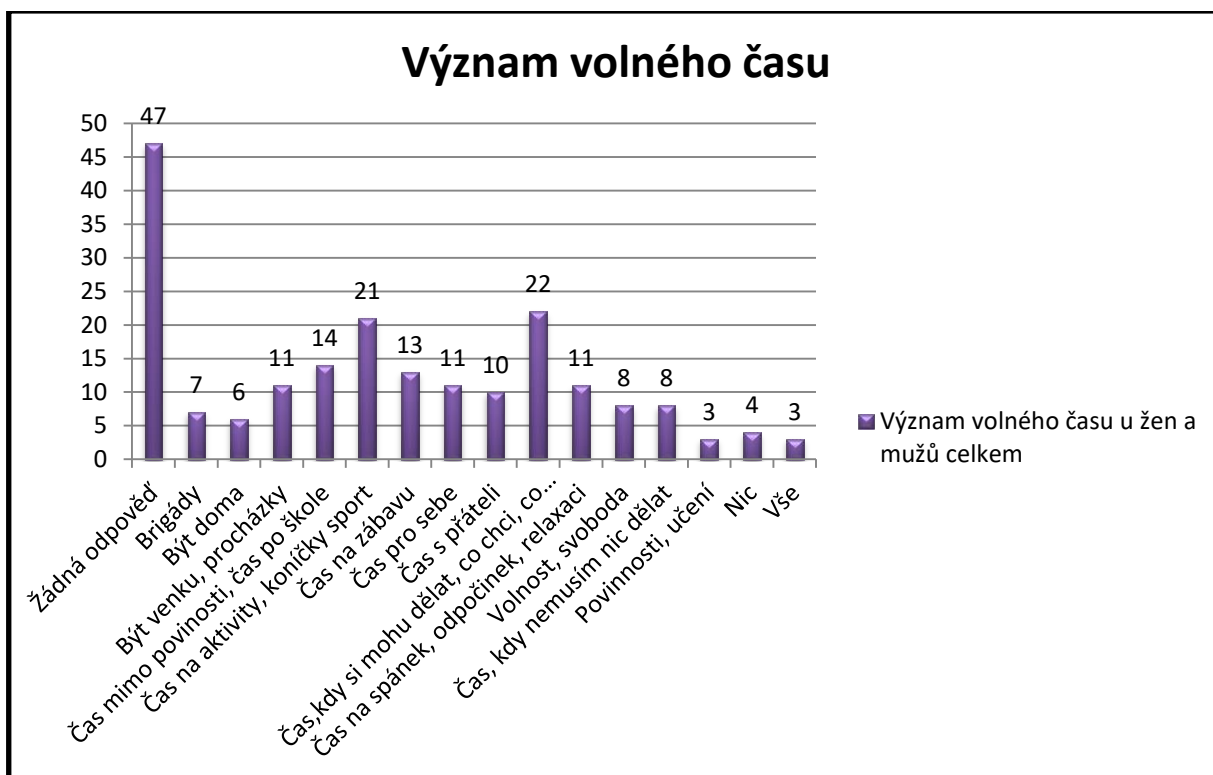

2.7 Význam volného času

Otázkou „Co pro Vás znamená volný čas?“ jsem zkoumala, co si studenti představují pod pojmem volný čas. Někteří studenti mi místo obecné odpovědi vypisovali rovnou aktivity, které během volného času dělají. Vytvořila jsem 16 kategorií (graf 13), kam jsem mohla rozdělit jejich odpovědi. Na otázku vůbec neodpovědělo 47 studentů. Dá se pouze spekulovat, zda studenti opravdu nevěděli, co mají odpovědět nebo se jim pouze nechtělo vypisovat odpověď.

Volný čas pro nejvíce odpovídajících studentů představuje čas, kdy si mohou dělat, co chtějí. Takto odpovědělo 22 studentů. Čas na aktivity, koníčky a sport představuje pro 21 studentů volný čas. Čas mimo povinnosti a čas po škole uvedlo 14 studentů. Pro 13 studentů je volný čas „čas na zábavu“. 11 studentů odpovědělo, že volný čas pro ně znamená „být venku a procházet se“, stejný počet studentů uvedl čas na „spánek, odpočinek, relaxace“. Další častou odpovědí byla „čas s přáteli“ (10 studentů), „volnost, svoboda“ (8 studentů), „nemusím nic dělat“ (8 studentů), méně než 7 studentů uvedlo odpovědi „brigády, být doma, nic, vše“. Pro 3 studenty znamená volný čas „povinnosti a učení“, tuto odpověď považuji za velice zajímavou, protože volný čas podle definice v teoretické části je čas mimo povinnosti.

Graf 14 Význam volného času pro studenty

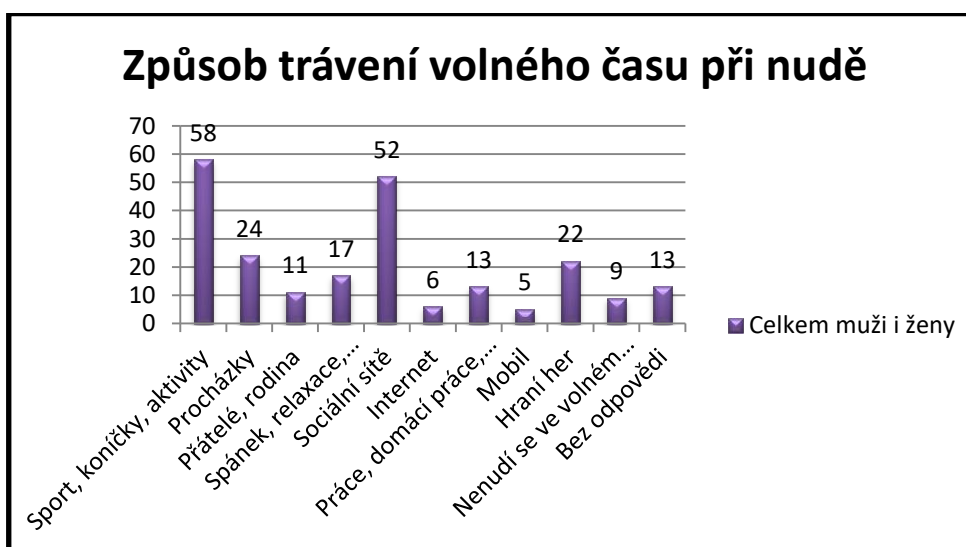
2.8 Způsob trávení volného času při nudě

Otázkou „Co nejčastěji děláte, když se nudíte ve volném čase?“ jsem zkoumala, co studenti dělají, když se ve volném čase nudí. Otázka je otevřená, odpovědi byly různorodé, proto jsem opět udělala kategorie (graf 14). Celkově jsem vytvořila 10 kategorií, 11 kategorie v grafu je „bez odpovědi“, na otázku neodpovědělo 13 studentů. Někteří studenti uváděli více odpovědí, proto jsou zaznamenáni ve více kategoriích. Celkový součet studentů se tedy nerovná celkovému počtu studentů.

Druhou nejčastější odpovědí (52 studentů) byla, že když se studenti nudí ve volném čase, tak čas tráví na „sociálních sítích“, tato odpověď mne překvapila, protože v dnešní době, kdy každý mladý člověk tráví svůj čas na sociálních sítích je počet 52 studentů při celkovém počtu 199 uspokojivá odpověď, předpokládala jsem, že se sociální sítě objeví na prvním místě, ale nejčastější odpovědí byl „sport, koníčky a aktivity“, tuto odpověď uvedlo 58 studentů. „Procházky“ jsou hned další častou odpovědí (24 studentů), následuje „hraní her“ (22 studentů), „spánek, odpočinek relaxace“ (17 studentů). 13 studentů donutí nuda ve volném čase věnovat se „domácím pracím, úklidu anebo práci“. „Přátelé a rodina“ jsou 7 nejčastější odpovědí (11 studentů). Z celkového počtu 199 studentů uvedlo 9 studentů, že se ve volném čase nenudí. Pod hranicí 9 studentů se vyskytují odpovědi „internet a mobil“.

Nejčastější aktivitou ve volném čase jsou tedy aktivity, sport a koníčky.

Graf 15 Způsob trávení volného času při nudě

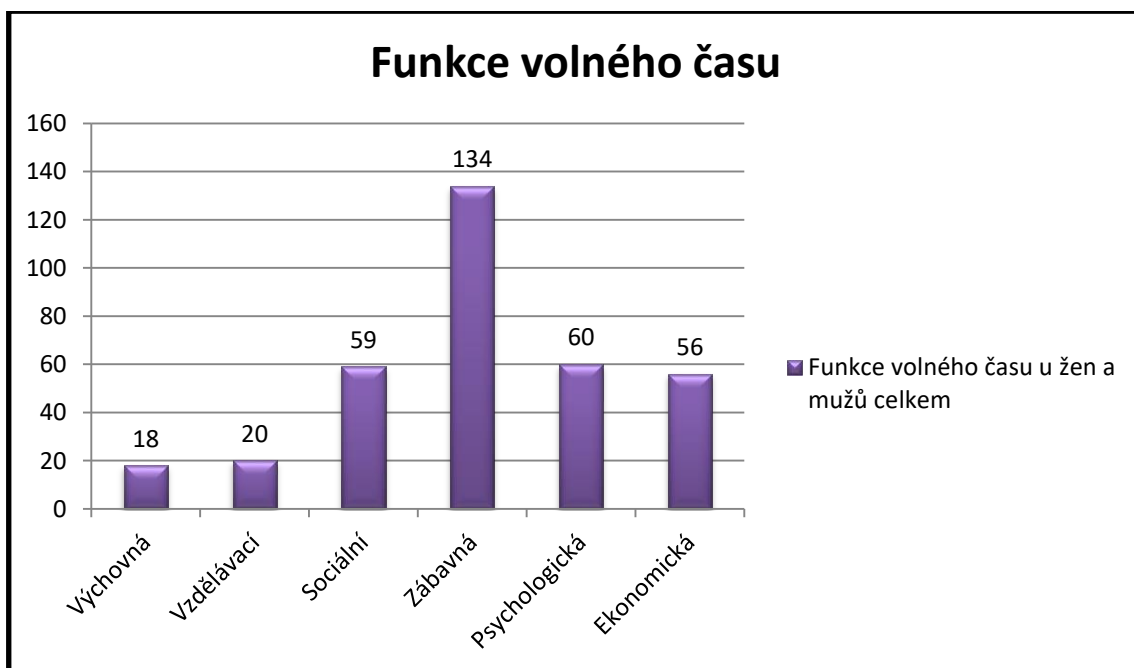
2.9 Funkce volného času

U otázky „Jakou funkci u Vás sehrává volný čas?“ měli studenti na výběr z šesti možných odpovědí. Studenti mohli zaškrtnout více odpovědí najednou, proto počet studentů neodpovídá celkovému počtu studentů.

Na výběr měli studenti z možností „výchovná funkce“, zakroužkovat mohli studenti, kteří tráví svůj volný čas ve střediscích, kde je volný čas veden. „Vzdělávací funkce“ – studenti, kteří svůj čas tráví na internetu, kde, za jejich pomoci vyhledávají informace ke studiu či jiným aktivitám směřujícím k vzdělávání. „Sociální funkce“ – kontakt s přáteli, rodinou. „Zábavnou funkce“ – sport, koníčky, aktivní odpočinek, sledování televize, poslech hudby, zábavné rozhlasové pořady, filmy, koncerty, diskotéky. „Psychologická funkce“ – uvolnění, relaxace, meditace. „Ekonomická funkce“ – brigády.

Na otázku, Co studenti nejčastěji dělají ve svém volném čase? odpověděli (grafu 14) nejčastěji sport, koníčky, aktivity a z grafu 14 je patrné, že zábavnou funkci, která je popsána výše, také uvedl největší počet (134) studentů. Druhou nejčastější (60 studentů) odpovědí je psychologická funkce, dále sociální (59 studentů), ekonomická (56 studentů), vzdělávací funkci uvedlo 20 studentů a nejméně (18 studentů) uvedlo výchovnou funkci.

Graf 16 Funkce volného času

2.10 Čas věnovaný aktivitám

V otázce „Kolik hodin týdně věnujete těmto aktivitám?“ měli studenti napsat počet hodin k těmto aktivitám: čtení knih, surfování na internetu, tvorbě grafitů, ježdění na skateboardu, poslechu hudby, turistice, rukodělné činnosti, sociálním sítím, čtení knih, sledování televize, hraní her na pc/notebooku, procházkám s kamarády a sportu. Možnosti jsem vybírala na základě popisu aktivit v teoretické části.

Z dotazníku jsem získala celkový počet hodin ke každé aktivitě (tabulka) u obou pohlaví, dále celkový počet hodin u žen i u mužů. Pro lepší přehlednost jsem počet hodin vydělila počtem studentů, abych se dostala k výsledku jedince.

Nejvíce hodin studenti věnují sociálním sítím (3580 hodin týdně).

Tabulka 4 Čas věnovaný aktivitám

	Ženy	Muži	Celkem	Průměrně jednotlivec
Čtení knih	671	227	898	4,5
Surfování na internetu	1221	2203	3424	17
Tvorba grafitů	43	94	137	1
Ježdění na skateboardu	62	255	317	2
Poslech hudby	1507	3344	4851	24
Turistika	598	406	1004	5
Rukodělné činnosti	364	1040	1404	7
Sociální sítě	1236	2344	3580	18
Čtení novin	108	139,5	247,5	1,5
Sledování televize	377	1025	1402	7
Hraní her na pc/notebooku	292	1671	1963	10
Procházký s kamarády	1256	1592	2848	14
Sport	865	1470	2335	12

2.11 Média jako pomocníci

Otázkou „Vnímáte média jako pomocníky ve Vašem životě?“ jsem chtěla zjistit, zda adolescenti spoléhají na pomoc médií. Zda si vyhledávají rady na své otázky na internetu, v televizi atd. Proto i v název „pomocníci“. Na otázku odpovědělo všech 199 studentů a měli možnost odpovědět „ano“ nebo „ne“.

Odpověď „ano“ uvedl menší počet studentů (68 odpovědí) nežli na odpověď „ne“, tu zaznamenalo 131 studentů.

Graf 17 Vnímání médií jako pomocníků v životě

Z grafu tedy jasně vyplývá, že média jako pomocníky ve svém životě většina studentů nepovažuje. Odpověď jsem čekala opačnou, v dnešní době, kdy je na internetu vše dostupné, je ale tato odpověď víc než uspokojující.

2.12 Součást skupiny

U otázky „Jste součástí skupiny, která má více jak dva členy?“ měli studenti na výběr z odpovědí ano, ne. Otázkou jsem zjišťovala, zda tráví studenti čas spíše sami či s jedním přítelem nebo zda se spíše schází ve skupinkách.

Na otázku odpověděli všichni dotazovaní studenti (graf 17). Většinová odpověď (152 studentů) byla „ano“. Ve skupině o více než dvou členech se neschází 47 studentů.

Graf 18 Součást skupiny o více než dvou členech

V závislosti na předešlé otázce, jsem sestavila i otázku „S kým se setkáváte více?“. Zda se studenti vídají více s ženami či s muži. Někteří studenti zaškrtnli obě pohlaví, proto počet studentů neodpovídá celkovému množství dotazovaných.

U žen byl stejný počet odpovědí u žen i u mužů (graf 18), 38 žen odpovědělo, že se setkávají s muži a stejný počet žen odpovědělo ženě. Odpovědi u mužů se výrazně liší, 130 mužů uvedlo, že se častěji setkávají se stejným pohlavím, 69 mužů uvedlo, že se setkávají s ženami.

U žen je tedy stejný počet pro obě pohlaví a muži se spíše setkávají s muži.

Graf 19 Setkávání se více s dívkami nebo chlapci

2.13 Místa sloužící k trávení volného času

U otázky „Navštívujete některá z níže uvedených míst?“ měli studenti na výběr z osmi možností. Studenti měli možnost zaškrtnout více odpovědí naráz. Na výběr měli z „základní umělecká škola, dům dětí a mládeže, hřiště, diskotéky, kluby, kavárny, čajovny“ a odpověď „jiná“ u které ale měli poznámku, že místo mají vypsát.

Z tabulky je patrné, že nejnavštěvovanějším místem je hřiště (94 odpovědí). Kluby a diskotéky uváděli na druhém a třetím nejčastěji navštěvovaném místě. Kavárny navštěvuje 64 studentů, čajovny 35 studentů, dům dětí a mládeže 15 studentů a základní uměleckou školu navštěvuje celkem 5 studentů. Odpověď „jiná“ uvedlo 37 studentů, vyskytovaly se odpovědi typu park, příroda, les, posilovna, dílna, brigády, kino, hospoda, sportoviště, kino.

Z výsledků je tedy patrné, že studenti se po nejvíce věnují nějaké aktivitě na hřišti, lze předpokládat, že je tato odpověď nejčastější, protože studenti jsou ve věku, kdy se potřebují setkávat se svými přáteli a svůj volný čas chtějí trávit volně, proto i u odpovědi základní umělecká škola a dům dětí a mládeže je nejméně odpovědí, protože právě zde jsou aktivity vedené.

Tabulka 5 Návštěvnost míst pro trávení volného času

	Ženy	Muži	Celkem
Základní umělecká škola	2	3	5
Dům dětí a mládeže	6	9	15
Hřiště	31	63	94
Diskotéky	25	47	72
Kluby	26	48	74
Kavárny	27	37	64
Čajovny	15	20	35
Jiné	12	25	37

2.14 Změny v chování adolescentů

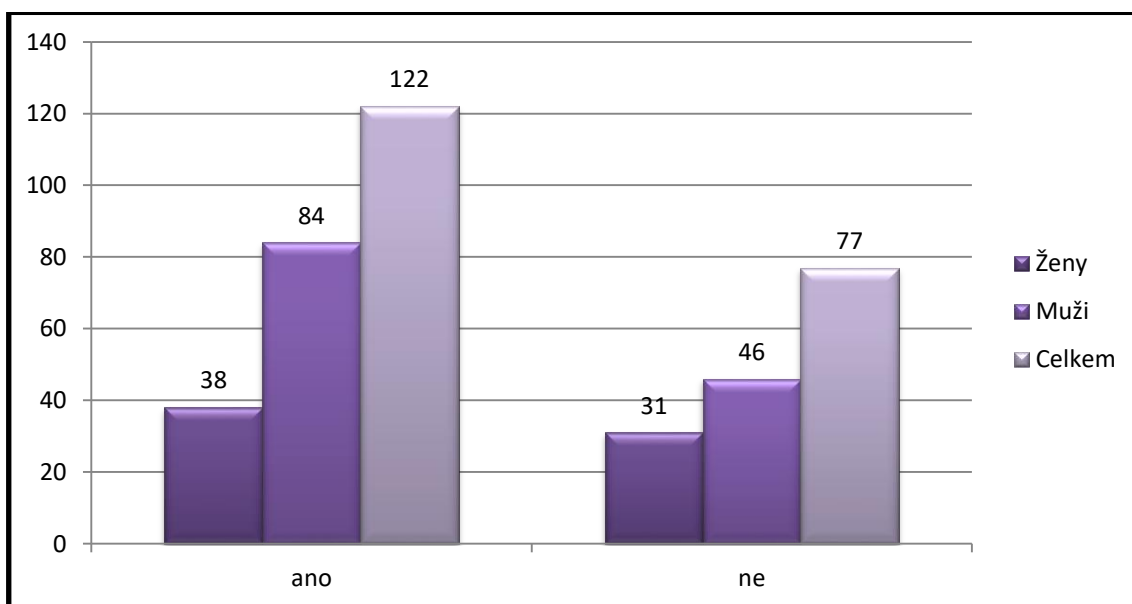
Otázkou „Všimáte si u sebe změn v chování?“ jsem zjišťovala, zda si jsou studenti vědomi toho, že se ve svém věkovém období mění. Otázku jsem zpracovávala na základě teoretické části, kde je jedna kapitola věnována přímo adolescentnímu věku a jsou v ní popsány specifické změny v chování. Otázka byla uzavřená s možností odpovědi ano nebo ne.

Na otázku odpovědělo všech 199 studentů (graf 19). Změn ve svém chování v tomto specifickém věku si všimá 122 studentů a 77 studentů žádné změny nezaznamenalo.

U obou pohlaví je více studentů, kteří si změn všimli jak těch, kteří změny nezaznamenali. Ženy odpověděly „ano“ celkem 38krát oproti odpovědi „ne“, tu uvedlo 31 žen. Muži „ano“ odpověděli celkem 84krát a odpověď „ne“ uvedlo 77 mužů.

Z výsledků je tedy patrné, že studenti si všímají změn ve svém chování.

Graf 20 Změny v chování

2.15 Otázky k uvědomění si sám/sama sebe

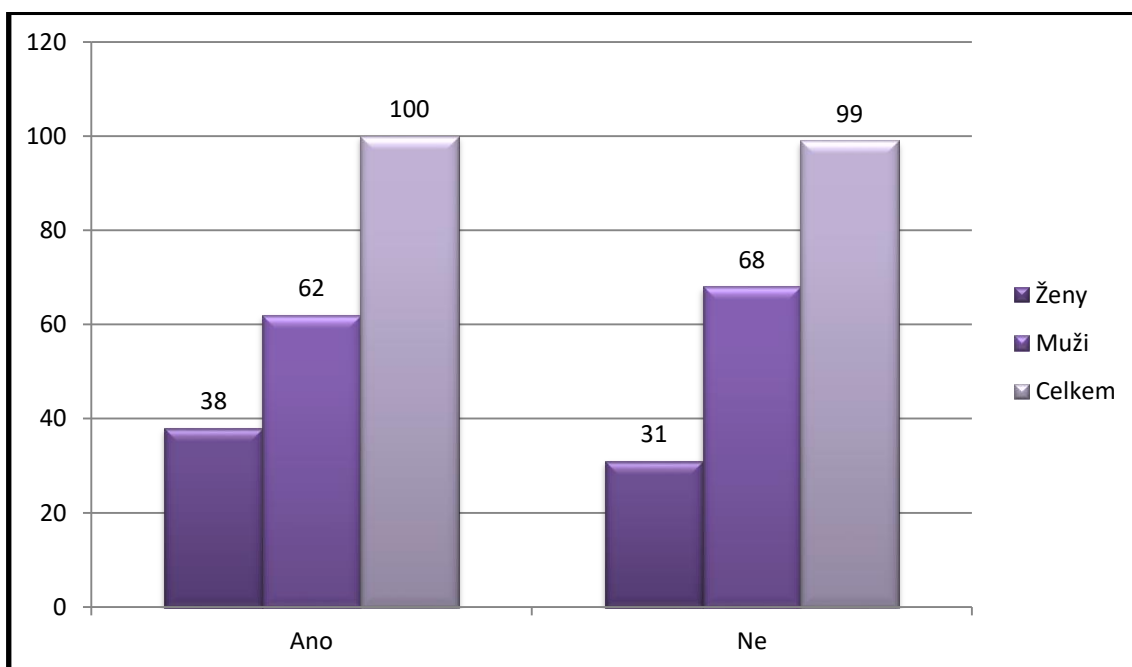
Otázkou „Pokládáte si otázky typu „kdo jsem, proč tu jsem, jaký jsem, kam patřím, kam směřuji?“ jsem zjišťovala, zda jsou studenti hloubavý, zda přemýšlí nad svou budoucností, zda o sebe mají zájem. Otázka byla uzavřená s možností odpovědi „ano/ne“. Na otázku odpověděli všichni dotazovaní studenti.

Studentů, kteří si tyto otázky pokládají je o jednoho více než těch, kteří se těmito otázkami nezabývají. Odpovědi „ano“ se sešlo celkem 100 a odpovědi „ne“ se celkově sešlo 99.

Ženy jsou ale hloubavější a více o sobě přemýšlí než muži. U žen převažují odpovědi „ano“ (38 studentek) oproti odpovědi „ne“ (31 studentek). U mužů si otázky nepokládá více studentů (68 odpovědí) než u odpovědi „ano“ (62 studentů).

Z výsledků je patrné, že ženy jsou hloubavější, častěji se zamýšlí nad svými životy, nad tím, kam směřují, kdo jsou a proč tu jsou.

Graf 21 Pokládání si otázek uvědomění sám/sama sebe

2.16 Důležitost přátelství, přátel a rodiny v životě

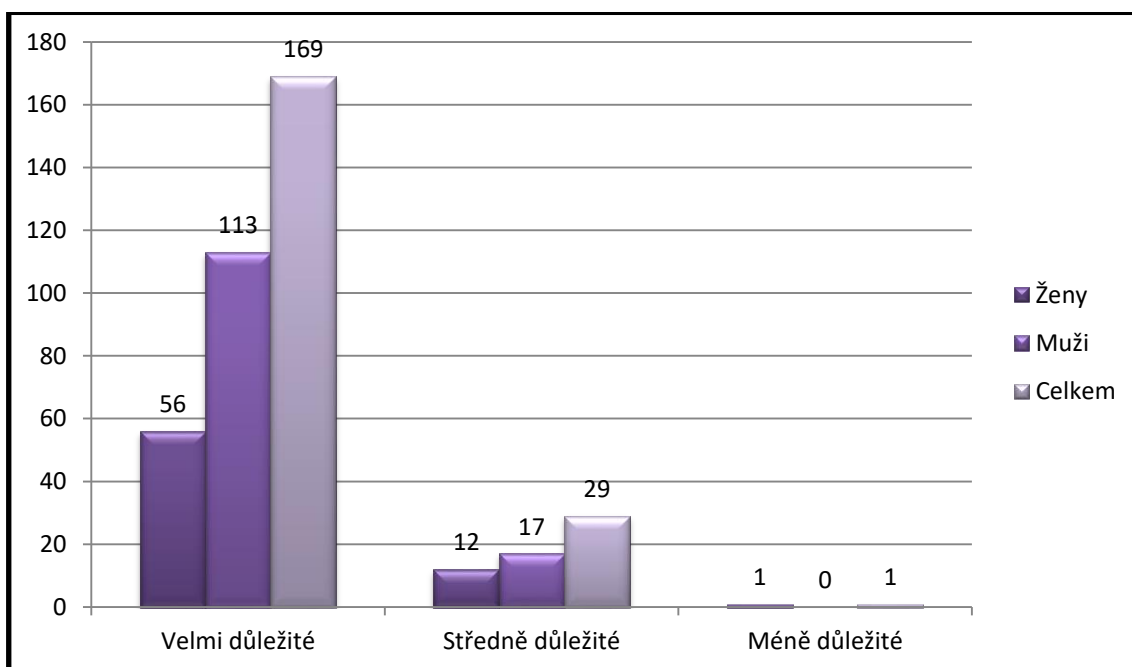
Posledními třemi otázkami v dotazníku jsem zjišťovala, jakou hodnotu má pro studenty přátelství, přátelé a rodina. Studenti měli možnost na výběr ze tří odpovědí „velmi důležité, středně důležité, méně důležité“. Na každou ze tří otázek odpověděli všichni studenti.

První otázka byla zaměřena na přátelství a důležitost v jejich životě. Z grafu 21 je patrné, že přátelství je v životě studentů velmi důležité (169 odpovědí), 29 studentů uvedlo odpověď středně důležité a 1 studentka uvedla poslední možnost a to „méně důležité“.

„Velmi důležité“ je přátelství pro obě pohlaví, uvádělo ji 113 studentů ze 130 a 56 žen z 69. Odpověď „středně důležité“ uvedlo 17 studentů a 12 studentek. Jak jsem uvedla výše, 1 studentka uvedla, že přátelství je pro ni „méně důležité“.

Z výsledků je tedy patrné, že přátelství hraje v adolescentním věku velmi významnou roli a adolescenti mu připisují velkou důležitost.

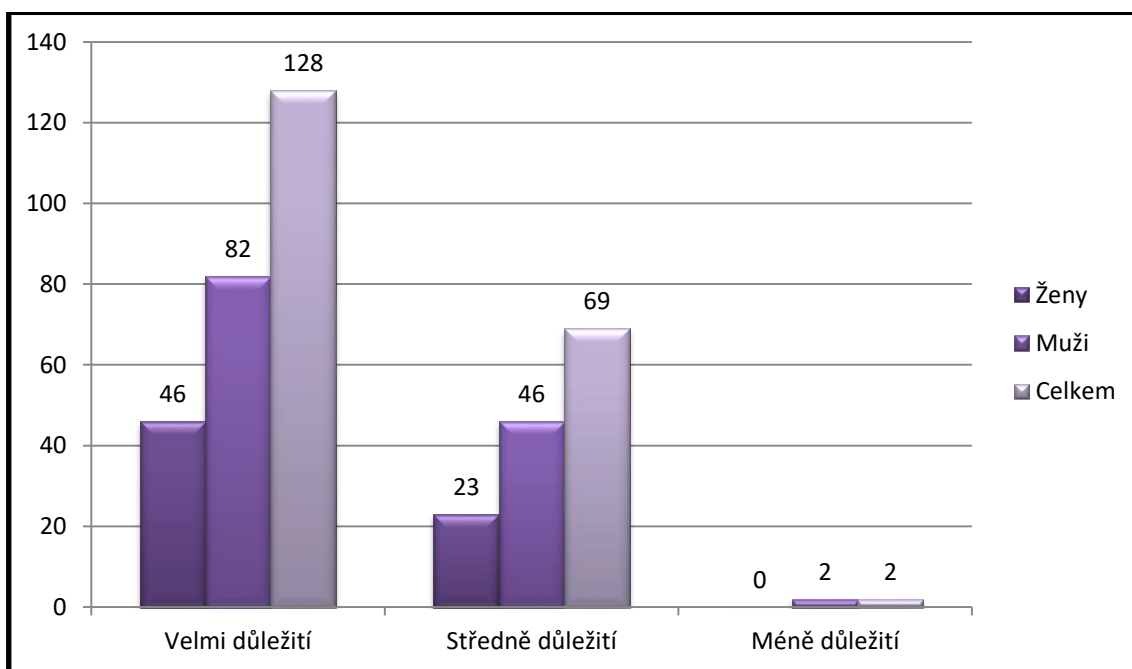
Graf 22 Důležitost přátelství v životě

Otázkou „Jakou důležitost připisujete v životě přátelům?“ jsem zjišťovala, jak jsou pro adolescenty důležití přátelé v životě. Předěšlá otázka s touto otázkou jsou si podobné, ale v předešlé otázce se ptám na přátelství, zde zjišťuji důležitost přímo přátel.

Pro 128 studentů jsou přátelé velmi důležití v jejich životě (graf 22). Když tuto odpověď porovnám s předešlou otázkou, dostanu se k většímu početnímu rozdílu. Je zajímavé, že pro 169 studentů (graf 21) je přátelství velmi důležité, ale při otázce na přátele odpověď „velmi důležití“ zaznamenalo o 41 studentů méně. Jedna z možných odpovědí, proč to tak je, může být, že přátelství znamená pro větší počet studentů více, protože ve svém životě nemusí mít tolik přátel nebo přátelé neodpovídají představě o přátelství. „Středně důležité“ odpovědělo 69 studentů a „méně důležité“ zaznamenali 2 studenti.

Graf 23 Důležitost přátel v životě

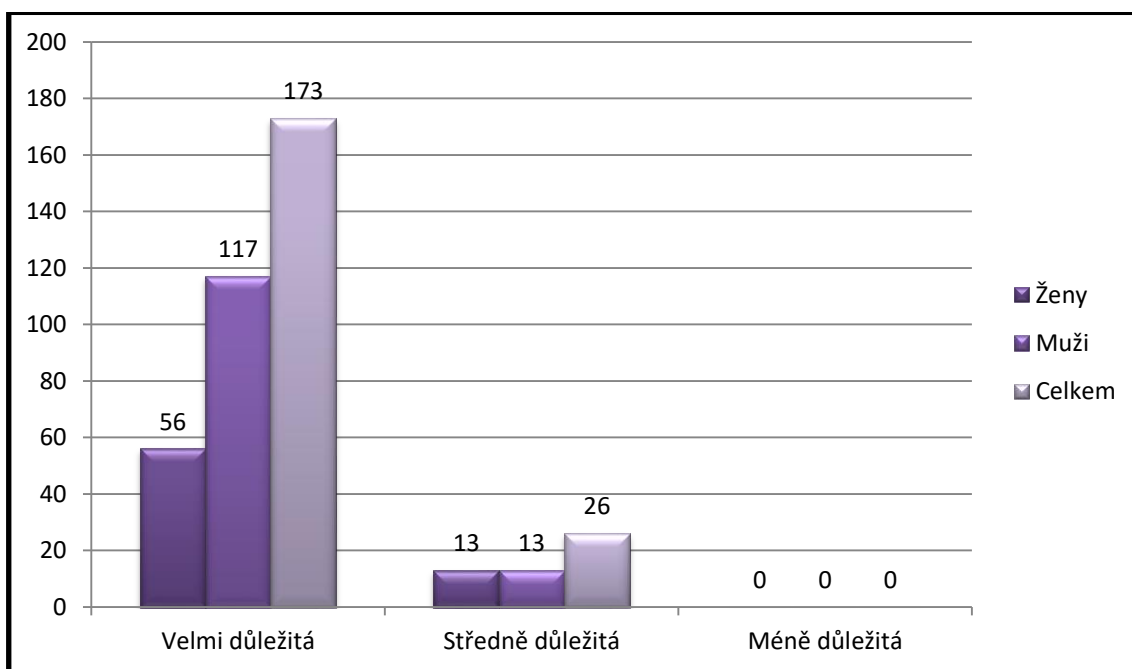

Ženy i muži odpovídali téměř stejně. Nejčastější odpovědí u obou pohlaví byla „Velmi důležití“. Víc než polovina dotazovaných u obou pohlaví. Konkrétně potom 46 žen a 82 mužů. Přátelé jsou středně důležití pro 23 žen a 46 mužů. Jak jsem již zmínila výše, odpověď „méně důležití“ odpověděli 2 studenti.

A poslední otázkou z takto zaměřené série byla „Jakou důležitost přikládáte v životě své rodině?“. Na základě teorie, kde je popsán vztah adolescenta a rodiny, mne zajímaly odpovědi na tuto otázku.

Z grafu 23 jasně vyplývá, že pro všechny dotazované adolescenti má rodina v životě velkou či střední roli. Největší počet odpovědí byl zaznamenán u odpovědi „velmi důležitá“ a to 173 odpovědí z celkových 199. „Méně důležitá“ pak uvedlo 26 studentů.

Graf 24 Důležitost rodiny v životě

Stejný počet žen i mužů uvedli druhou variantu (13 žen a 13 mužů). Pro 56 žen a 116 mužů hraje rodina v jejich životě velmi důležitou roli. Tuto odpověď považují za velice úspěšnou, protože při počtu 130 mužů a 69 žen jsou výše uvedená čísla v naprosté většině. Je tedy dobře, že rodina stále zaujímá velkou důležitost v životě adolescentů a že žádný ze studentů neuvedl, že by pro něj byla rodina méně důležitá.

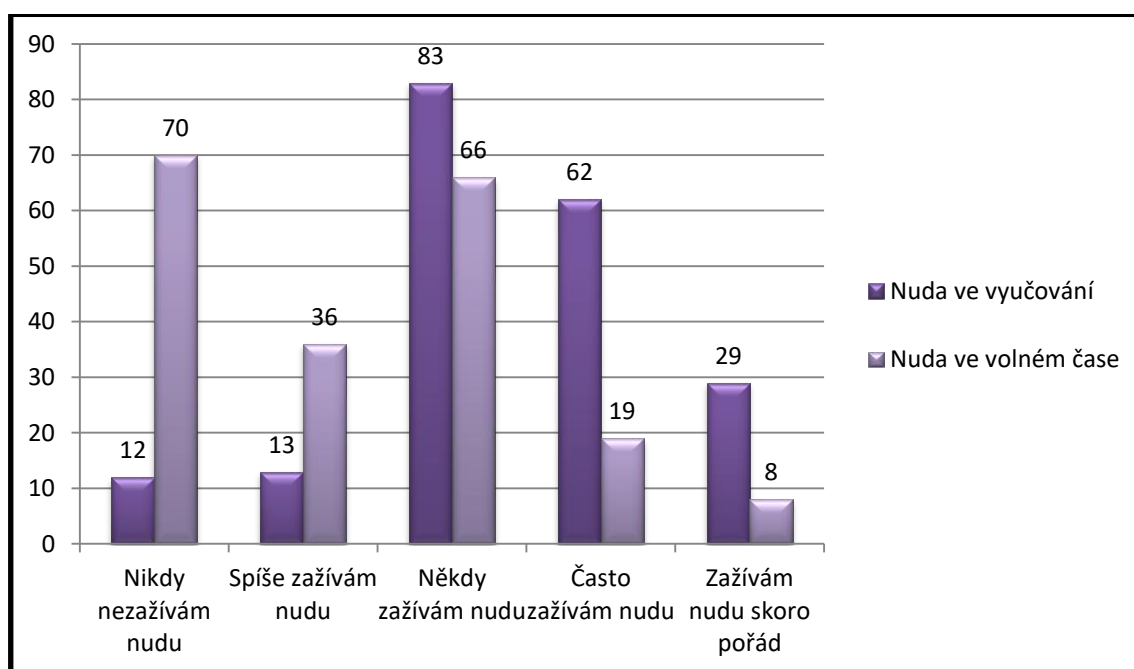
3 DISKUZE

Z výsledků dotazníkového šetření k 1. výzkumné otázce „**Jak studenti posuzují nudu ve škole?**“ vyplývá, že nejvíce respondentů se ve škole nudí jenom někdy a hlavní příčinu nudy uvádí nudný výklad učitele. Výsledky jsou stejné jako ve výzkumu Ingrid Čejkové (2014, s. 155–170), která také došla ve své práci k výsledku, že žáci vidí jako zdroj nudy učitele. Žáci hovoří o přístupu učitele, který je pro ně nevyhovující, volí špatné metody výuky. Nejčastější reakcí bývá stažení do sebe, které se projevuje denním sněním, tento výrok ale vyvrací odpovědi respondentů, ty uvádí jako nejčastější reakci „hraní si s mobilem“. Nejnudnějším předmětem je pro studenty matematika, dá se předpokládat, že právě zde to může být z důvodu nudného výkladu, protože zaujmout v matematice lze hůře než například v anglickém jazyce, kde se mohou použít různé metody. Naopak předmět, který studenti uvedli jako nejméně nudný, je tělesná výchova. Zde spatřuji návaznost na druhou výzkumnou otázku, kde je mimo jiné i uvedeno, kterým aktivitám se studenti věnují ve svém volném čase.

Z výsledků dotazníkového šetření k 2. výzkumné otázce „**Jak studenti posuzují nudu ve volném čase?**“ vyplývá, že nejvíce respondentů uvedlo, že se ve svém volném čase nikdy nenudí, ale i Ti, kteří uvedli, že se ve svém volném čase nenudí, reagovali na otázku „Co nejčastěji dělají, když se nudí ve volném čase“. Při porovnání s výzkumem Ditrichové Lucie (2011), která svou práci sepsala na téma „Nuda ve volném čase“, vyšli výsledky v tomto výzkumu jiné. Ditrichová (2011) uvádí jako nejčastější odpověď „jít s někým ven“ oproti tomuto výzkumu, kde studenti nejčastěji sportují, věnují se svým zájmům a koníčkům. I Bocan a kol. (2011, s. 72,73) ve svém výzkumu uvádí, že naprostá většina dětí sleduje denně televizi. Sport, aktivity a zájmy se v jejich výzkumu věnuje pouhých 7 %.

Z výsledků dotazníkového šetření k 3. výzkumné otázce „**Jaká je souvislost mezi nudou ve škole a nudou ve volném čase?**“ vyplývá, (graf 25) že nejvíce respondentů se někdy nudí ve škole a zároveň nikdy nezažívá nudu ve volném čase. Tyto odpovědi považuji za velice zdařilé. Lze z nich vyčíst to, že volný čas studenti tráví aktivně oproti výsledkům z jiných výsledků, kde hlavní činností byla sociální síť a televize. A z výsledků je i patrné, že škola není úplně nudná, když studenti uvádí nejčastěji, že se nudí jenom někdy.

Graf 25 Porovnání nudy ve vyučování a nudy ve volném čase

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo prozkoumat a zpracovat problematiku nudy ve volném čase a nudy ve škole u studentů středních škol na Jindřichohradecku.

Teoretická část diplomové práce se soustředí na hlavní témata práce, do těch spadá nuda, volný čas a adolescenti. První kapitola vymezuje pojem nuda, jejíž podkapitoly se vztahují k nudě ve školním prostředí a motivaci, k motivaci je popsána Maslowova hierarchie potřeb, dále jsou zde popsány příčiny vzniku nudy ve škole a v návaznosti na to i reakce žáků na nudu během vyučování. V další kapitole je vymezen pojem volný čas, funkce volného času, taktéž nuda ve volném čase, spojení adolescentů a volného času, kde jsou v podkapitolách probírány rodiny, média a přátelé. Dále je text zaměřen na volnočasové aktivity a zařízení pro volný čas. Poslední zmiňovanou kapitolou je specifické vývojové období týkající se studentů středních škol, konkrétně adolescence, vymezení tohoto pojmu, charakteristika vývojového období z hlediska biologického, psychologického a sociálního. A jelikož je výzkum zaměřen na studenty obou pohlaví, nechybí v textu ani rozdělení adolescentního vývojového období z hlediska pohlaví.

Empirická část diplomové práce vychází ze stanovených cílů. Byly stanoveny tři výzkumné otázky. Jak studenti posuzují nudu ve škole? Jak studenti posuzují nudu ve volném čase? Jaká je souvislost mezi nudou ve škole a nudou ve volném čase?

Dotazník jsem zvolila jako hlavní výzkumnou metodu. Skládal se z 20 otázek. Do výzkumu se zapojily 4 střední školy. Kde jedna škola byla gymnázium, dvě školy byly střední odborné učiliště a jedna škola byla střední. Výzkumu se zúčastnilo celkově 200 studentů ve věku 15 až 21 let.

Výzkum prokázal, že studenti se nejčastěji během vyučování nudí někdy. Nudu ve vyučování zahání nejčastěji hraní si s mobilem a důvod jejich nudy připisují nejčastěji nudnému výkladu učitele. Nejvíce se studenti nudí v matematice a nejméně v tělesné výchově. Ve volném čase se největší část studentů nenudí vůbec, sporty a koníčky jsou aktivity, které ve volném čase převládají, nejvíce času během týdne věnují studenti poslechu hudby a místa, které nejčastěji navštěvují, jsou hřiště.

Jsem velice ráda, že jsem mohla toto téma zpracovat a zároveň jsem ráda za skvělé výsledky. Ač se výzkumu zúčastnilo pouze 200 studentů, doufám, že je tomu tak i v jiných regionech republiky. Výsledek je více než uspokojivý, protože poukazuje

na to, že v dnešní přetechnizované době si studenti stále najdou čas na aktivity, koníčky, sport, poslech hudby a nesedí pouze u počítačů, notebooků nebo netráví čas pouze surfováním po internetu a na sociálních sítích. Zajímají se o svůj život, rodinu, přátele. A v neposlední řadě považují za úspěšné zjištění, že se studenti nudí ve škole pouze někdy.

Použitá literatura

- BACHÁROVÁ, G. 2008. Pubertákův svět. *Děti a my: časopis pro rodiče, učitele a pracovníky pomáhajících profesí*, roč. 38, č. 1, s. 22-23. ISSN 0323-1879.
- ČÁP, J., MAREŠ, J. 2001. Psychologie pro učitele. Praha: Portál, s. 292. ISBN 80-7178-463-X.
- ČÁP, J. 1993. Psychologie výchovy a vyučování. Praha: Univerzita Karlova, s. 307. ISBN 80-7066-534-3.
- ČEJKOVÁ, I. 2014. Nuda ve škole. *Studia paedagogica*, roč. 19, č. 3, s. 155-170. ISSN 1803-7437.
- DITRICHOVÁ, L. 2010. *Nuda ve volném čase*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. 58 s. Vedoucí práce Doc. PhDr. Isabella PAVELKOVÁ, CSc.
- DUNOVSKÝ, J. 1999. Sociální pediatrie: vybrané kapitoly. Praha: Grada, s. 91-93. ISBN 80-7169-254-9.
- GAVORA, J. 2005. Učitel a žáci v komunikaci. Brno: Paido, s. 73-75, s. 117-118. ISBN 80-7315-104-9.
- GIDDENS, A. 1999. Sociologie. Praha: Argo, s. 360. ISBN 80-7203-124-4.
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. 2008. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál, s. 91-99, 106. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. 2003. Pedagogika volného času. Praha: Karolinum, s. 19-20, 22-23. ISBN 80-7290-128-1.
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. 2011. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. 2. vyd. Praha: Portál, s. 10. ISBN 978-80-262-0030-7.
- HALL, C. S. 1997. Psychológia osobnosti: úvod do teórií osobnosti. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, s. 164-166. ISBN 80-00994-26-7.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. 2000. Psychologický slovník. Praha: Portál. ISBN 80-7178-303-X.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. 2010. Velký psychologický slovník. Praha: Portál, s. 320-504. ISBN 978-80-7367-686-5.
- HELUS, Z. 2004. Dítě v osobnostním pojetí: Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče. Praha: Portál, s. 64. ISBN 80-7178-888-0.
- HOFBAUER, B. 2004. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, s. 176. ISBN 80-7178-927-5.

- JANDOUREK, J. 2012. Slovník sociologických pojmů: 610 hesel. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3679.
- KRYKORKOVÁ, H., VÁŇOVÁ, R. 2010. Učitel v současné škole. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, s. 222-223. ISBN 978-80-7308-301-4.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. 1998. Vývojová psychologie. Praha: Grada, s. 139-140, 143-145, 156-157. ISBN 80-7169-195-X.
- MACEK, P. 2003. Adolescence. 2. vyd. Praha: Portál, s. 9, 32, 43-45, 100-101. ISBN 80-7178-747-7.
- MACEK, P. 1999. Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících. Praha: Portál, s. 11-12. ISBN 80-7178-348-X.
- MAREŠ, M. 2003. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno: Barrister&Principal, s. 202. ISBN 80-86598-45-4.
- NAKONEČNÝ, M. 2009. Sociální psychologie. 2. vyd. Praha: Academia, s. 425. ISBN 978-80-200-1679-9.
- NAKONEČNÝ, M. 2014. Motivace chování. 3. vyd. Praha: Triton, s. 15, 553. ISBN 978-80-7387-830-6.
- PAVELKOVÁ, I. 2010. Nuda ve škole. In KRYKORKOVÁ, H., VÁŇOVÁ, R. et al. Učitel v současné škole. Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 219-228. ISBN 978-80-7308-301-4.
- PÁVKOVÁ, J. et al. 1999. Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času. 1. vyd. Praha: Portál, s. 32, 128. ISBN 80-7178-711-6.
- PÁVKOVÁ, J. et al. 2008. Pedagogika volného času. 4. vyd. Praha: Portál, s. 30. ISBN 978-80-7367-423-6.
- PÁVKOVÁ, J. 2014. Pedagogika volného času. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, s. 32-33. ISBN 978-80-7290-666-6.
- PAUKNEROVÁ, D. 2006. Psychologie pro ekonomy a manažery. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, s. 92-93. ISBN 80-247-1706-9.
- PALÁN, Z. 2002. Lidské zdroje: výkladový slovník. Praha: Academia, s. 209. ISBN 80-200-0950-7.
- PLAMÍNEK, J. 2014. Vzdělávání dospělých. 2. rozšířené vydání. Grada Publishing, a. s., s. 16-88, s. 310-311. ISBN 978-80-247-4806-1.
- PRŮCHA, J., MAREŠ, J., WALTEROVÁ, E. 2003. Pedagogický slovník. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, s. 119, 127, 202. ISBN 80-7178-772-8.
- ROBINSON, W. P. 1975. Boredom at school. British Journal of Educational Psychology, r. 45, s. 142-152.

- SAK, P., SAKOVÁ, K. 2004. Mládež na křižovatce. Praha: Svoboda Servis, s. 62-63. ISBN 80-86320-33-2.
- SAK, P. 2000. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. Praha: Petrklíč, s. 35-36, 165. ISBN 80-7229-042-8.
- SLEPIČKOVÁ, I. 2005. Sport a volný čas. Praha: UK, Karolinum, s. 20-21. ISBN 80-246-1039-6.
- STŘELEČEK, S. 1994. Rodina a výchova dětí ve volném čase. In SPOUSTA, V. et al. Teoretické základy výchovy ve volném čase: Úvod do studia pedagogiky volného času. Brno: Masarykova univerzita, s. 108. ISBN 80-210-1007-X.
- SVENDSEN, L. F. H. 2011. Malá filosofie nudy. Zlín: Kniha Zlín, s. 20. ISBN 978-80-87162-14-9.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. 2008. Přehled vývojové psychologie. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-802-4421-414.
- TOMAN, J. 1980. Jak zdokonalovat sám sebe. Praha: Svoboda, s. 71.
- TRPIŠOVSKÁ, D., VACÍNOVÁ, M. 2006. Ontogenetická psychologie. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, s. 56. ISBN 80-704-4792-3.
- VÁGNEROVÁ, M. 2000. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál, s. 253-254, 270-271, 285. ISBN 80-7178-308-0.
- VÁGNEROVÁ, M. 2008. Vývojová psychologie I.: Dětství a dospívání. Praha: Karolinum. ISBN 987-80-246-0956-0.
- VÁGNEROVÁ, M. 2010. Psychologie osobnosti. Praha: Karolinum, s. 277. ISBN 9788024618326.
- VAŠUTOVÁ, M., PANÁČEK, M. 2013. Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, s. 12, 23. ISBN 978-80-7464-125-1.
- VIKTOROVÁ, I. 2004. Představy o budoucnosti. In Pražská skupina školní etnografie. Čeští žáci po deseti letech. Praha: Univerzita Karlova, s. 147-170.

Internetové zdroje

HANZLOVSKÝ, M. 2011. Nuda. In: Informační server o zdraví, z pohledu celostní, přírodní, alternativní medicíny [online]. [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://www.celostnimediceina.cz/nuda.htm>.

HRABAL, V. 2011. Problémy s žákovskou motivací. In: Metodický portál RVP [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/13211/problemy-s-zakovskou-motivaci.html/>.

BOCAN, M.; MAŘÍKOVÁ, H.; SPÁLENSKÝ, A. 2011. NIDM. Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let [online]. s. 115, [cit. 2017–04-28]. Dostupné z [www: http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf](http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf).

Přílohy

Příloha 1 Dotazník pro studenty

Dotazník – nuda ve škole a volnočasových aktivitách

Dobrý den,

jsem studentkou Jihočeské univerzity, Pedagogické fakulty, obor: Učitelství výchovy ke zdraví pro 2. st. ZŠ a psychologie pro SŠ.

Sestavila jsem otázky do dotazníku a prosím Vás o korektní vyplnění. Výsledky, které vyjdou z vašich odpovědí na mé otázky, vyhodnotím a uvedu ve své diplomové práci.

U každé otázky budete mít vysvětleno, co máte dělat.

Děkuji za ochotu

Burdová Lenka

Muž žena (zaškrtněte)

Škola:

Obor:

Ročník:

Věk:

1) Co pro Vás znamená pojem nuda?(popište)

2) Nudíte se ve vyučování?(hodící zaškrtněte)

- nikdy nezažívám nudu
- spíše nezažívám nudu
- někdy zažívám nudu
- často zažívám nudu
- zažívám nudu skoro pořád

3) Ve kterém předmětu/předmětech se nudíte nejvíce? (vypište)

4) Ve kterém předmětu/předmětech se nejméně nudíte? (vypište)

- 5) Jaká z uvedených příčin nudy ve škole je Vám nejbližší? (hodící zaškrtněte, můžete více odpovědí)
- jednotvárnost vyučovacích hodin
 - nudný výklad učitele
 - neužitečnost předmětu (nezájem o probíranou látku)
 - jiná (popište)
- 6) Jak reagujete na nudu během vyučování?(zaškrtněte, můžete více možností)
- čmáráním po sešitě či lavici
 - hraní si s tužkou
 - hraní si s mobilem
 - hraní her (piškvorky, lodě...)
 - vyrušování povídáním si se spolužákem/spolužačkou
 - stažení se do sebe (denní snění)
 - posílání psaníček spolužákům/spolužačkám
- 7) Co pro Vás znamená volný čas? (vypište)
- 8) Nudíte se ve svém volném čase? (hodící se zaškrtněte)
- nikdy nezažívám nudu
 - spíše nezažívám nudu
 - někdy zažívám nudu
 - často zažívám nudu
 - zažívám nudu skoro pořád
- 9) Co nejčastěji děláte, když se nudíte ve volném čase? (vypište)
Např. zaháním nudu na sociálních sítích....
- 10) Jakou funkci u Vás sehrává volný čas? (hodící se zaškrtněte)
- výchovnou (ve střediscích, kde je volný čas veden)
 - vzdělávací (vyhledávání informací na internetu, v knihách...)
 - sociální (socializace – kontakty s přáteli...)
 - zábavnou (aktivní odpočinek, televize, poslech CD, zábavné rozhlasové pořady, film, divadlo, koncerty, diskotéky, posezení s přáteli, atd.)

- e) psychologickou (uvolnění, relaxace...)
- f) ekonomickou (brigády...)

11) Kolik hodin týdně věnujete těmto aktivitám? (vypište počet hodin)

- čtení knih.....
- surfování na internetu.....
- tvorba grafitů.....
- ježdění na skateboardu.....
- poslech hudby.....
- turistika.....
- rukodělné činnosti.....
- sociální sítě.....
- čtení novin.....
- sledování televize.....
- hraní her na pc/notebooku.....
- procházky s kamarády.....
- sport.....

12) Vnímáte média jako pomocníky ve Vašem životě? (hodící se zaškrtněte)

ano/ne

13) Jste součástí skupiny, která má více jak dva členy? (hodící se zaškrtněte)

ano/ ne

14) S kým se setkáváte více? (hodící se zaškrtněte)

dívky / chlapci

15) Navštěvujete některá z níže uvedených míst? (hodící se zaškrtněte)

- a) základní umělecká škola
- b) dům dětí a mládeže (DDM)
- c) hřiště
- d) diskotéky
- e) kluby
- f) kavárny
- g) čajovny

h) jiné (vypište)

16) Všimáte si u sebe změn v chování? (podrážděné reakce, jste vzteklejší, podrážděnější, více prožíváte emoce, hodící se zaškrtněte)

ano / ne

17) Pokládáte si otázky typu „kdo jsem, proč tu jsem, jaký jsem, kam patřím, kam směřuji“? (hodící se zaškrtněte)

ano / ne

18) Jakou důležitost přepisujete v životě přátelství?(hodící se zaškrtněte)

Přátelství je pro mě:

- velmi důležité
- střední
- méně důležité

19) Jakou důležitost pokládáte v životě svým přátelům? (hodící se zaškrtněte)

Přátelé jsou pro mě:

- velmi důležití
- středně důležití
- nedůležití

20) Jakou důležitost přikládáte v životě své rodině? (hodící se škrtněte)

Rodina je pro mě:

- velmi důležitá
- středně důležitá
- nedůležitá